

ekmek ve gül

Ne eski ne yeni, tek normal:
İki sınıf karşı karşıya **5**

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Salgında artan şiddet,
haklarımız ve
taleplerimiz **12**

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Tek adam bölgeyi hedef
tahtasına çevirdi **20**

Fotoğraf: flicker

Düdüklü
tencerenin tarihi **24**

Fotoğraf: AA

Güçlü olmadığında, yaslan bana...

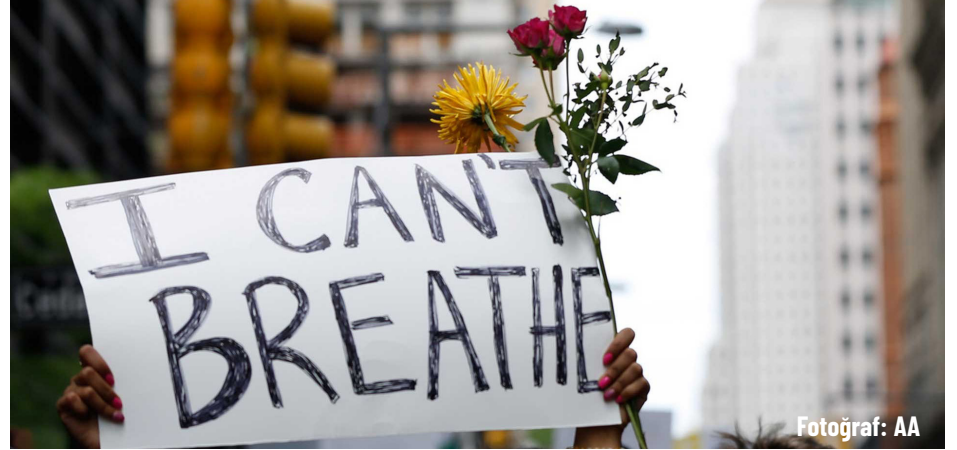
ABD’de bir polisin dizleri altında öldürülmeden önce George Floyd’un ağzından çıkan son sözü “Nefes almıyorum”, “Adalet yoksa barış da yok” sloganıyla birleşerek siyahların isyanına dönüştü. Protestolarda siyah ve siyah haklarını savunan/ırkçılığa karşı mücadele eden beyazlar, hep birlikte yumruklarını havaya kaldırarak bu sloganı avazı çıktığı kadar yükseltiyor. Nefes almak için... Yaşamları değersiz kılan insanlık dışı uygulamalar dünyanın dört bir yanında halkları nefessiz bıraktığı için, bu isyana dünyanın dört bir yanından yüzbinler ses veriyor.

Haklardan mahrumiyet, yoksulluk, işsizlik, nefret ve ölümün ırkçılıkla buluştuğu politikalara karşı sesini yükseltenler, tarihteki kayıpların da hesabını soruyor bir yandan. Bu hesap sormayı kendi ayrıcalıklarına karşı saldırı olarak gören devlet, sokağa çıkma yasaklarını devreye sokuyor hemen. Ancak isyan sokaklarda devam ediyor.

Öteki ülkelere ‘demokrasi’ dağıtan ABD yönetiminin yüzüne isyanlarını çarpan halk, yüzyıllardır süren ırkçılık, nefret, yağma ve hak gasplarının öfkesini taşıyor. Halkın nefreti pekiştiren politikalara artık tahammüllü kalmamışken, hükümet protestoları kriminalize etmek, protestolar esnasında halkın taleplerinin değil şiddetin ve ‘yağma’nın öne çıkması için çırpınıyor. Her zaman yaptığı gibi, her yerde yaptığı gibi...

Kitlesel protestolar gücünü dayanışma ve birliktelikten alırken, protestocular arasında yayılan isyanın şarkısı bu birlikteliği söze dönüştürüyor: “Güçlü olmadığında/ Yaslan bana/ Arkadaşın olayım/ Devam etmene yardım edeyim/ Çünkü çok sürmez/ Benim de ihtiyacım olur/ Yaslanacak birine...”

Tam da bu günlerde yeniden hatırlamak için ne anlamlı sözler! Sadece yüzümüzü kapatan maskeler yüzünden değil, salgın sürecinde “önlemlerin” bizim canımızı değil, sermayenin ihtiyaçlarını korumak üzere alındığını gördüğümüz için de nefes almakta zorlandığımız bu günlerde...

Fotoğraf: AA

Tam da bu nefessizlikte, koronavirüsten daha tehlikeli olan otoriterliğin, halk düşmanlığının, hak gasplarının yarattığı öfkemizi değiştirici bir güce dönüştürmek için, tıpkı Amerika’daki gibi aramızdaki mesafeleri kapatarak birlikte, yan yana sokağa çıkmak için “yaslanacak birilerine” ihtiyaç duyduğumuzu, bizim de omzumuzu başkasının yaslanması için sunmamızın ne kadar da hayati olduğunu gösteren sözler...

İktidarlar, yönetmeye çalıştıkları kitleleri tek başlarına değersiz, tehlikeli, günahkâr olduklarına ve başlarında güçlü bir kontrol mekanizması olmazsa felakete sürükleneceklerine inandırmak isterler. Bunu, daha fazla otorite, daha fazla şiddet, daha fazla korku salarak yaparlar. Başlarına bir şey gelmişse hata; bu otoriteye boyun eğmeyenlerindir. Boynunuza basar, nefessiz bırakırlar. Yaşamlarımızın değersiz olmadığını, asıl felaketin bu otoriter güçler olduğunu göstermek için, nefes almak için boynunuza basan ayağı kaldırmanız gerekir, buna gücünüz yoksa birine yaslanmanız gerekir, yaslanacak kişilerin sayısının artması gerekir. Biz bize gerekiz.

Tam da bugün, ABD’deki polis şiddetine karşı sokağa çıkan halk kitlelerine sanki destek veriyormuşçasına “Bu ırkçı ve faşist yaklaşım, insanlık dışı”, “Türkiye, daima insanlığa karşı her türlü saldırıya karşı durmuştur” diyen Erdoğan, korona sürecinde dahi halkın iradesini gasp edip kayyum siyasetini sürdüren, ülkesin-

de polis kurşunlarıyla can veren Kürt çocuklar için bir kelime etmeyen, siyaset yapıyor diye Kürt kadınları tutuklayan, muhalif vekillerin vekilliklerini düşüren kendi iktidarı değilmiş gibi konuşurken de hatırlamamız gereken bu. Sırada meslek odalarını, baroları etkisizleştirecek yasal değişiklikleri yapmak, sosyal medyayı zapturapt altına almak, çocuk istismarcılarına af çıkarmak gibi toplumun çok farklı kesimlerinin sinir uçlarına dokunacak düzenlemeler olduğunu, tüm bunların bizim nefesimizi kesmek için, bizi dayanaksız bırakmak için olduğunu görmemiz gerekir.

Ekme ve Gül’ün haziran sayısı bizi nefessiz bırakan güncel sorunların bir dökümünü yapıyor. Bütün bu hamlelerin üzerindeki örtüyü kaldırmak, güçlü olmak için neler yapılabileceğini tartışmak, farklı yerlerden kadınların her birimize “benim omuzum burada” deyişinden güç almak için dolu dolu bir sayı hazırladık. ‘Normal’in; yoksulluk, işsizlik, şiddet ve baskı olduğunu hatırlatan kadınların anlattıkları bu ‘normal’e meydan okumanın aciliyetini gösterirken, bu meydan okumada “örgütlülüğümüzün”, “biraradalığımızın” da önemine dikkat çekiyor.

Birlikte ferah nefesler alabildiğimiz sağlıklı ve güzel günler dileğimizle, iyi okumalar diyoruz!

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

İÇİNDEKİLER

İktidarın ‘biz’ diye saydıkları arasında.....3	Sema Barbaros
Ne eski ne yeni, tek normal: İki smf.....5	Satı Burunucu - Fulya Alikoç
‘Çileği alabilelim de kurdu içinde kalsın’.....7	Sema Üzdal
‘Endişelerinizde yalnız değilsiniz, birlikte.....7	
‘Endişeli olsak da çalışmak zorundayız’.....8	Nursel Oktay
Yalnızca yufka dükkânı değil kız kardeşliğim.....8	Hazal Göçmen - Cansu Ertaş
Avucundaki bozuk paralarla pazardan ne.....9	Yasemin Üztürk - Eren Aktaş
Anlatılan bizim hikayemiz çünkü hikayemiz.....10	Sarya Tunç
Bakanın rakamlarıyla bizim gördüklerimiz.....11	Adile Doğan
Yok mu çaresi dostlar.....11	Zahide Kiper
Salgında artan şiddet, haklarımız.....12	Rojda Yıldırım
Çocuğu koruyalım derken acizleştirmemek.....14	Hilal Tok
İÇİMİZDEN BİRİ: Deniz.....16	
Benim kurtulmam için cesaret verecek bir söz..17	
SINIRLARIN ÖTESİ.....18	Berivan Balkay
Zorlu yollar motorcusu, Aliye Saygı.....19	Berivan Balkay
Tek adam bölgeyi hedef tahtasına çevirdi.....20	Çağla Yolaşan
‘Hakkım olanı kazanıncaya kadar mücadele.....21	
Kimbilir, siz de başka kadınlara emanet.....22	Şenay Kumuz
Sağlık: Kawasaki.....23	Uzm. Dr. Sanem Bilgili
Düdüklü tencerenin tarihi.....24	Filiz GÜR

evrensel

Günlük EVRENSEL Gazetesi’nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62
Adana Baskı: Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA

İktidarın 'biz' diye saydıkları arasında kimler var, kimler yok?

Sema BARBAROS

Türkiye'de pandemi koşulları başlamadan hemen önce 8 Mart'ı kutlamıştık. "Evde kal" çağrılarında hemen önce sokaklarda, etkinlik mekanlarında kalabalık buluşmalar gerçekleştirmiştik. Kendimizi en kalabalık hissettiğimiz zamanlardı. Bu kalabalık buluşmalarda ana gündemlerimiz geleceksizliğimiz, şiddete karşı korunmayı, işyerlerinde, fabrikalarda, atölyelerde çalışma koşullarımızın güvensizliği ve güvencesizliği, sağlığa erişmeye çalıştığımızda karşımıza çıkan maliyetler, okula gönderilen çocukların bilim adına ne öğrendiklerine dair yaşadığımız kaygılar, pazarda markette saatlerce dolaşım elimizde iki torbayla eve gidişlerimizdi. Pandemi sürecinde kaygılarımız değişmedi, derinleşti. Çünkü bu süreç kapitalist düzenin her türlü yamasının ortaya çıktığı, yoksullukla, şiddetle, geleceksizlikle, bakım yükümüyle baş başa bırakıldığımız günler oldu... İktidarın "Milletimizin yanındayız, biz bize yeteriz" hamasetiyle yaptığı yardımların kimin yararına derman olduğunu bilemedik. Dağıtılamayan mas-kelerle, kendi OHAL ilanlarımızla sağlığımızı korumamızın istenirken, çarklar arasına gönderildik, canımız patronların iki dudağı arasına bırakıldı, hükümet ise patronlara karşı her zamanki "özenli" tutumunu yine sergiledi... Halka borçlandırma, patronlara ise yeni teşvikler düştü. Dünyanın çeşitli ülkelerinde vatan-

daşlara bu süreçte yardımlar yapılırken, AKP hükümeti halka devlete yardım etmesi için IBAN numarası gönderdi. "Biz bize yeteriz" sloganı ile devletin kasasını boşalttıkları gerçeğinin üzerini milliyetçi kabarışlar ve kahramanlık duyguları ile kapatmaya çalıştılar.

Açık söyleyelim; pandemi döneminde kendini yalnız hissetmeyen bir tek kesim varsa o da sermayeydi. Erdoğan sermayenin çıkarlarından vazgeçmeyeceğini bir kez daha gösterdi. Bu, bu iktidarın "normaliydi". Her koşul altında yaşamak için işe gitmek zorunda kalan kitelerin canı üzerinden "ekonomik büyümeyle" çıkmayı ummak hükümetin, sermayenin normaliydi.

Çünkü onların "biz" diye saydıkları arasında aslında işçi emekçiler yok. Onların "biz"i kendilerinden ve sermayeden ibaret. Geri kalanlar, yani bizler ise maalesef kocaman bir "siz"iz.

EMEĞE DÜŞMANI, KADIN DÜŞMANI, DEMOKRASİ DÜŞMANI

Biliyoruz ki AKP iktidarının ilk gününden beri süreklilik arz eden en önemli özelliği emek düşmanlığı ve kadın düşmanlığı. "Normali" bu olan iktidar, salgın sürecini yönetirken de bu özelliklerinden vazgeçmedi; olağanüstü tabloyu patronlara daha büyük olanaklar açmak, ekonomik daralmışlığı sermayenin emek düşmanlığı lehine kullanmak için kullandı. Otoriter baskıcı karakteri tek

adam rejimiyle iyice ayyuka çıkan iktidar, olağanüstü koşullarda kamu üstündeki gücünü emek haklarını yok etmek, demokrasi güçlerini baskılamak, kadınların haklarını silmek için adımlar atmak için kullanmakta bir sakınca görmedi.

Uzunca bir süredir demokrasinin elde kalmış bütün haklarını ortadan kaldırmaya çalışan iktidar en ufak bir fırsatı kaçırmadan emek ve meslek örgütlerine saldırdı, seçilemediği yerlere kayyum atamaya devam etti, belediyelerin kadın çalışmalarını yok etti, seçilmişleri cezaevine gönderdi, kadınların kurumlarını, derneklerini kapattı, muhalif partilerin vekillerinin vekilliklerini düşürdü, mücadelenin bütün demokratik zemini yok etmek için barolara, meslek örgütlerine, kadın derneklerine gözdağı vermeyi sürdürdü.

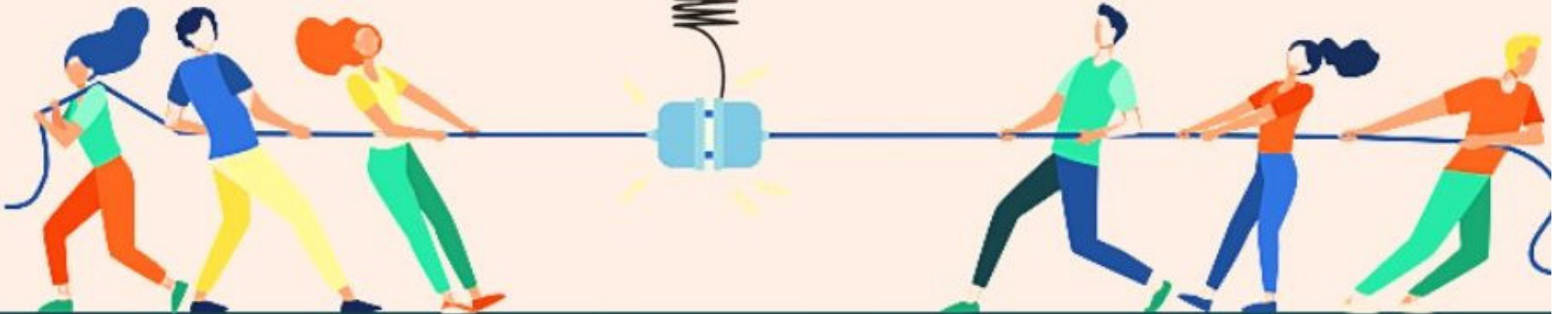
Pandemi sürecinde gündeme getirilen MESSafe gibi önlemler, işçilere adeta kölelik dayatması olarak karşımıza çıktı. Aynı biçimde kadınların yoksulluk, işsizlik cenderesi altında iyice aileye bağımlı kılınan hayatları, şiddete karşı korunma hakları kadükleştirilerek iyice cendereye alınıyor. Çocuk yaşta evliliği meşrulaştıran, boşanma hakkı neredeyse kullanılamaz hale getirilen bu düzende kadınlara vad edilen tek şeyin de "kölelik" olduğu görülüyor.

Kadınlar salgın sonrasında çizilen "yeni normal" tablosunda, daha çetrefilli, daha birikmiş, daha çözümsüz bir sorunlar yumağıyla karşı karşıya.

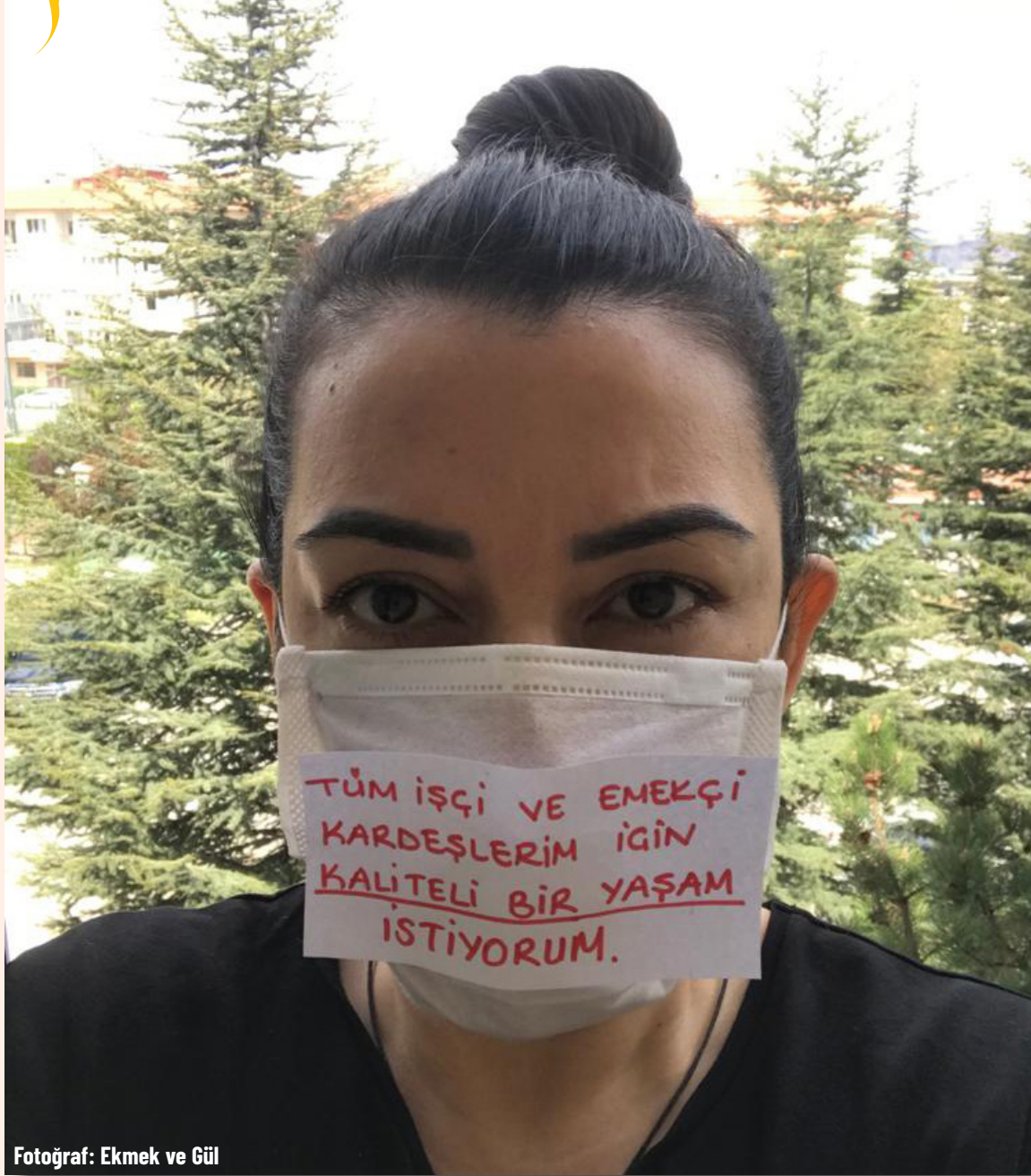
SALGINDAN ÇIKARACAĞIMIZ SONUÇ: ÖRGÜTLÜ MÜCADELE

Bu kadar birikmiş sorundan bir iyi çı-

Açık söyleyelim; pandemi döneminde kendini yalnız hissetmeyen bir tek kesim varsa o da sermayeydi. Onların "biz"i kendilerinden ve sermayeden ibaret!

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

EĞER KARŞISINDA DURMAZSAK...

SINIF ayrımlarının en keskin şekilde yaşandığı salgın döneminde, kadınlar her türlü zorluğun, her türlü kötü çalışma ve yaşam koşulunun sadece yükü üstleneni değil, bunun "normal" olduğunun "yılmaz savunucusu" olmaya teşvik edildi. Kadınlara fabrikalarda, atölyelerde çalışmaya devam etmek, çalışırken çocuk bakmak, yaşlı ve hastaların ihtiyaçlarını karşılamak, evin düzenini sağlamak ve azalan gelir ile sızlanmadan ihtiyaçları giderme görevi yüklendi.

Evden çalışma "lüksüne" sahip kadınlar açısından da bu durum değişmedi. "İşten atılmadıysanız daha fazlasını istemeyin" sözüyle özetlenebilecek tablo, kadınlara ya kötü ve sağlıksız koşullarda çalışmayı ya da işsizlikle açlığı reva gördüğünü gösteriyor.

Bu, yeni bir durum değil. Sonuçta biliyoruz ki değişmeyen kapitalist sistemin kadınlara vereceği hiçbir şey yok. Çünkü kapitalizm bir sömürü düzenidir. Ve koşullarını her daim bu düzeni devam ettirmek üzerine koşullandıracaktır. Nitekim gördüğümüz de bu oldu; salgın sürecinde insanlar canları için, hayatta kalmak için uğraşırken, iktidar salgını "bir fırsata çevirmek" istediğini açıkça ilan etti. Patronlara teşvik üstüne teşvik açıklanırken, ekonomik kriz ve salgın sürecinin ağırlığı altında ayakta kalmaya çalışan işçi ve emekçilere daha uzun, daha ucuza çalışmak düştü. Normalleşme süreci ile birlikte sermayenin çıkarı doğrultusunda esneklik ve güvencesiz çalışma, ucuz çalışmayı dayatacak yeni paketler geldi, geliyor. Bütün bu sürecin karşısında durmazsak bunun en büyük yükünü yine hem evde hem işte hem sokakta kadınlar yaşayacaktır.

HEP YALAN DOLAN...

BU süreçte kadınların maruz kaldığı şiddet konusunda iktidarın rakamları ile kadın örgütlerinin rakamları her zamanki gibi aynı olmadı. Oysa evin içerisinde bu kadar sorun salgınla birlikte daha da birikmişken, işsizlik, yoksulluk, hasta, yaşlı, çocuk bakımı yükü altında dört duvar bu kadar üzerimize gelirken şiddetin yaşanmaması çok olağanüstü bir durum olmaz mıydı? Üstelik şiddete karşı başvuracağınız bütün yollar kapalıyken, gittiğiniz karakollardan "salgın dönemi" hatırlatması bu kadar sık yapılırsa nasıl olur da şiddet artmaz? Bakanlıklar her ne kadar "Aile içi ve kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında alınan yeni tedbirler ve atılan adımlar etkisini göstermeye başladı, rakamlar azaldı" açıklamasının yalan olduğunu sadece kendi çevremize baktığımızda bile görebiliyoruz.

Salgın öncesinde de kadınların şiddet karşısındaki haklarına göz dikenler, salgınla birlikte İstanbul Sözleşmesi'ne ve 6284 sayılı Şiddetin Önlenmesi Yasası'na saldırıyı yükseltti. Şiddeti görmezden gelmekle kalmayıp şiddete karşı kadınları koruyabilecek bütün düzenlemeleri de hedef aldılar. Sürekli gündeme getirilen ama karşı koyuşlarla geri çekilen; çocuk yaşta evliliklerde cezaları affetmeyi öngören, çocuk istismarının önünü açan yasa tasarısı salgın fırsatıyla bu kez yasalaştırılmak isteniyor. "Mağduriyetleri" dile getirerek önümüze koydukları bu düzenleme elbette iyi niyetli değil.

karabiliriz. O da örgütlü mücadeleye olan ihtiyacın anlaşılması. Sınıf çelişkilerinin derin hissedildiği bu koşullarda yaşanılanlardan çıkartılacak en iyi sonuç bu olur. Salgın boyunca yaşadığımız mekanlara, yanı başımızdaki komşularımıza, aynı bantta çalıştığımız mesai arkadaşlarımıza ne kadar ihtiyacımız olduğu, gerçek bir birlik ve beraberliğe ne kadar ihtiyacımız olduğu iyice açığa çıktı. Yani iktidarın "biz" dediğinin sermaye ile kucaklaşmak olduğunu anladığımız bir üç ayın ardından; bizim, "biz" dediğimizin yanı başımızdakiler olduğunu bir kez daha tecrübe ettik.

Her zorlu dönemde, mücadele olanaklarının koşulları da değişir, yenilenir. Mücadele, bir arayışa tekabül eder. Hukuksuzluğun, kuralsızlığın, keyfililiğin bir yönetme biçimi olarak kendini bu kadar dayattığı koşullarda mücadele etmenin koşullarının da değişmesi kaçınılmaz.

Ve mücadele edenlerin hafızası da yok olmaz.

Aslında yüz yıllardır ezilenlerin mücadele repertuarlarında yer alan pek çok biçim, bu zorlu koşullarda bir araya gelmemiz için yeniden ha-

tırlandı. Balkonlarımızı, pencerelerimizi birbirimize ses olabilmek için kullanmayı hatırladık. Değiştirici asıl gücünün örgütlenmek, yan yana gelmek olduğuna dair epey tecrübeyi biriktirdik. Gözümüze devasa görünen iktidarın, sermayenin her koşulda fabrikalarını çalıştırmasının, gemisini yürütmesinin koşulsuz şartının işçi ve emekçilerin emeklerine göz dikmek, ilk kesintileri onların ücretlerinden yapıp, ölümüne çalışma ya da işsizlik arasında tercih yaptırması olduğunu gördük.

Pandemi boyunca ihtiyacımız olan ne varsa almayı belirleyecek olan bir arada duruşumuz ve örgütlü mücadelemiz olacaktır. Örgütlü mücadelemizin özellikle bir hedefi olmak zorunda. Sermaye nasıl kapitalizmin devamı için can cana, kol kola girmiş en kötü zamanlarda yoldaşlığına zeval getirmemişse, bizim de haklarımız, hayatlarımız, kendi iktidarımız için en yakınızdakilerin yoldaşlığına ihtiyacımız var. Onlar nasıl kapitalizmin yılmaz savunuculuğunu yapıyorsa bizim de yeni bir dünyanın inşası için atılacak adımları başlatıp yan yana olmaya, birlikte üretmeye ihtiyacımız var.

NE ESKİ NE YENİ, TEK NORMAL: İKİ SINIF KARŞI KARŞIYA

Satı BURUNUCU / Fulya ALİKOÇ

Bütün dünya 'normal'e dönmekten bahsediyor. Her ne kadar normalden kasıt, dünyanın korona öncesi ayarlarına geri dönmesi gibi gösterilse de, pandemi süreci çoktan yeni normaller yaratmış durumda. Salgın öncesi ekonomik kriz yaşayan ya da krizin eşliğinde olan ülkelerin 'yeni normal'i de virüsle ağırlaşan krizin faturasını emekçilerin sırtına yüklemeye planlarını şimdiden devreye soktu.

"Pandemiyle mücadele" adı altında açıklanan bütün programların ortak hareket noktası, sermaye sınıfının çıkarlarını ve onların hükümetlerinin iktidarını korumak için milyarlarca emekçinin hayatını sürü bağışıklığına terk etmek oldu. Üretimin durduğu yerlerde emekçiler, işsizlik ve açlıkla tek başına sınanırken, "Çarklar dönecek, önceliğimiz sermaye sınıfıdır" söylemiyle zorunlu olsun olmasın üretim ve hizmetlerin devam ettiği yerlerde ise virüs bulaşının ön cephesine sürüldüler. Zaten son derece sınırlı olan sendikal haklar, toplusözleşme, örgütlenme ve yetki süreçleri askıya alındı. "İşten atmayı yasaklıyoruz" propagandasıyla patronlara tek taraflı ücretsiz izin hakkı verilirken, kısa çalışma ödeneği bile çok görülen işçiler ise günde 39 liraya mahkum edildi. Buna karşılık patronlara yeni teşvikler, krediler aktarıldı, borçları silindi... Kısacası korona sonrası kapitalizmin eskisinden tek farkı, daha fazla emekçi düşmanı olan yeni sömürü normallerini yaratmak oldu.

TÜRKİYE'NİN 'YENİ NORMAL': DAHA FAZLA SÖMÜRÜ

Ülkemiz zaten bir kriz sürecindeyken başlayan salgın dönemi, halk sağlığını değil kendi çıkarını düşünen burjuvazi ve hükümeti tarafından "krizi fırsata çevirme" dönemi olarak yaşanıyor. İşçi ve emekçilerin sokağa çıkma yasaklarında dahi çalıştırılması, beyaz yakalılar için esnek çalışmanın hayata geçirilmesi, işyeri maliyetlerinden de kurtulmuş işverenlerin çalışanlar üzerinde online denetiminin artırılması, hemen bütün işkollarında ücretlerde kesinti, işsizlik fonunun talanı, işten çıkarmalar, çalışma saatlerinin uzatılması, kısa çalışma ödeneği, ücretlerin düşürülmesi, fazla mesai, yol ve yemek ücretlerinde kesintiler sermayenin ve hükümetinin pandemi önlem paketini oluşturuyor.

Türkiye sermaye sınıfının ve örgütlerinin gündeminde şimdi bu fırsatları ilerletmek, işçi ve emekçilerin üretim ve hizmetler sürecindeki denetimini artırarak yüksek işsizlik baskısı altında örgütsüz çalıştırmak, böylece Asya üretiminde yaşanan aksaklıklardan da faydalanarak Çin rolünü almak var. Son derece örgütlü ve sermaye birikimi için planlı olan patronlar için salgın, kimi planlarını erkene çekerek uygulamanın olanaklarını hızlandırdı.

(Siz uyurken biz çalışıyoruz, siz zenginleşirken biz fakirleşiyoruz)

MÜSİAD, MESS ve TÜSİAD çıkıp izole çalışma kampları oluşturacaklarını, çip, halka vb. elektronik cihazlarla işçilerin her anını kayıt altına alıp denetlemeyi hedeflediklerini açıkça söylüyor. İşçileri adeta çalışma kamplarında gibi çalıştırıp aileleriyle birlikte bütün bir hayatlarına el koymak; onları dış dünyadan yalıtım, örgütlenme ve mücadele olanaklarını ortadan kaldırmak, işçi ailesinin kadın ve çocuklarla birlikte tüm üyelerinin mesleki eğitim, kadın istihdamı, staj vb. adlar altında üretim sürecine çekilmesi yıllar önce organize sanayi bölgeleri için planlanmıştı. Şimdi salgın yüzünden "üretim sürecinin güvenliğinin tehdit altına girdiği" bahanesine sığınarak bu planları erkene çekiyorlar.

DÜNYA EMEKÇİLERİ KAPİTALİZMİN NORMALİNE KARŞI

Ancak pandemi süreci tüm dünyada, yalnızca kapitalizmin saldırı planlarının hayata geçirildiği bir süreç olarak yaşanmadı. Aynı zamanda, işçi sınıfı olmaksızın hayatın sürmeyeceğini ve işçi sınıfının üretimden gelen gücünün potansiyelini bir kez daha ortaya koymuş oldu. Ya virüsle ölmek ya da yaşamak için çalışmak zorunda olmak kısırcıdaki işçiler ve emekçiler, birleşmek ve dayanışmaktan başka yolun olmadığını daha kitlesel bir biçimde görmeye başladılar. Özellikle sağlık emekçileri, taşımacılık, kargo, kurye, gıda, market, belediye, temizlik işçileri arasında çeşitli birlikler, örgütlenmeler ve eylemler baş gösterdi. Salgın süreci uluslararası sendikalarda da kısmen bir silkelenmeye yol açtı. Zorunlu işlerde çalışan işçiler için ekstra ödemeler, çeşitli sektörlerde sendika üyesi olmayan işçileri de kapsayan yeni toplusözleşmeler, işçi sağlığı ve güvenliğini ihlal eden işletmelerin teşhiri, işkoluna özgü önlem kılavuzları, çeşitli dayanışma hatları vb. Avustralya, Belçika, İsveç hatta Güney Afrika'da sendikaların örgütlenme süreçlerini ilerletti. Örneğin İsveç'te ayda ortalama 400 üye yapan bir sendika, nisan ayında 20 bin üye kazandığını açıkladı. Yine bu süreçte çeşitli ülkelerde kendiliğinden grevler gerçekleşti. Örneğin; mart-nisan aylarından mayıs ortalarına kadar ABD'de 220 kendiliğinden

grev ulusal ve yerel basına yansıdı. Bangladeş, Pakistan, Myanmar, Haiti gibi Asya ve Latin Amerika ülkelerinde uluslararası tekellerin siparişi durdurması üzerine işsiz kalan on binlerce işçi kendiliğinden eylem ve protestolarda bulundu, kimi yerlerde yol kapattı.

Hindistan'da hükümet iş kanununu askıya alarak, kölelik anlamına gelen zorunlu çalışmayı normalleştirme girişiminde bulundu. Günlük zorunlu çalışma süresinin 8 saatten 12 saate çıkarılmasına karşı birleşen sendikalar, ülke çapında sokak eylemleri örgütlediler, iş bıraktılar.

Salgının vurduğu İtalya'da otomotiv sektörüne üretim yapan çelik işçileri, İspanya'daki Nissan fabrikasındaki otomotiv işçileri, Rusya'da Volkswagen işçileri ücretsiz izin ve işten çıkarmalara karşı grev, eylem ve iş durdurmayla karşılık verdiler.

Tunus'ta, Kamboçya'da çoğunluğu kadın olan tekstil işçileri, sendika temsilcilerinin tutuklanmasına karşı yine üretimden gelen güçlerini kullandı. Brezilya'da kamuya ait posta hizmetlerinde çalışan emekçiler iş sağlığı önlemlerinin alınması için iş bıraktılar ve kazandı. İsrail'de karantina boyunca ücretsiz izne çıkarılan telekomünikasyon işçileri bu süreçte ilk kez örgütlendiler; üretime sendikacı ve sözleşmeli olarak geri döndüler.

Karantinadan en çok etkilenen kesimlerden biri olan ev işçisi kadınlar, her ülkede seslerini duyurmak için sosyal medyayı kullandılar. Lübnan'da Etiyopyalı göçmen ev işçisi kadınlar, kendi aralarında gıda ve temel ihtiyaç malzemeleri toplayarak örnek bir dayanışma sergilediler.

Salgından önce suların durulmadığı Lübnan'da halk, mücadeleye kaldığı yerden devam ederek ekonomik kriz ve hayat pahalılığına karşı tekrar sokaklara indi. Fransa'da mülteciler "oturum izni" için sokak eylemleri örgütledi.

Kısacası, emekçiler arası birliğin hiç olmadığı yerde dayanışarak, birliğin güçlendiği yerlerde sendikalara üye olarak, sendikaların örgütlü ol-

duğu yerlerde eyleme geçerek emekçiler arasında mücadele eğilimi artıyor.

GENÇLER VE KADINLAR ARASINDA MÜCADELE EĞİLİMİ GÜÇLENİYOR

Ancak bu mücadele, patronlara ve hükümetlerine olduğu kadar, "sivil toplumculuk" maskesi altında işçi sınıfından uzak bir sendikacılık anlayışına karşı da malaniyor. Öyle de olmak zorunda. Zira bu süreçte dünyada ve ülkemizde patron sendikacılığının en güzide örneklerini de görmüş olduk. Kimi sendika ve konfederasyonlar işçi aيداتlarını hükümete bağışladı, işveren örgütleri ile patronlarını ve hükümeti desteklediklerine dair ortak açıklamalar yaptı, işçileri suçladı, hatta fiziken saldırdı. Böylesi bir dönemde kaşılana 1 Mayıs ise, işçi ve emekçilerin dayanışma, birlik ve mücadele eğilimlerinin artıyor olduğunun en önemli işareti oldu. Bürokrat sendika yöneticilerinin kendi sağlıklarını korumak için haftalardır ayak basmadığı işyerlerinde, örgütlü örgütsüz yüzbinlerce emekçi, 1 Mayıs haftası boyunca taleplerini dile getirdi. Özellikle sağlık, inşaat, ulaşım, haberleşme, market, dağıtım, kurye, belediye işkollarında çalışan emekçiler, kendi aralarında kurdukları dayanışma platformları, haberleşme ağları ve sosyal medya hesapları ile yeni dönemin yaratıcı araçlarını da geliştirmeye başladılar. Bu sektörlerin çoğunda daha yakın zamana kadar sendikalaşma konuşulmazken genç ve kadın işçilerin talepleri ve sendikalaşma istekleri daha görünür oldu.

Az da olsa sendikalardan yapılan çağrılar hiçbir işyerinde sonuçsuz kalmadı. İşçiler sendikaya üye olmak, kısa çalışma ödeneğinden faydalanmak, gerekli sağlık önlemlerinin alınması, hukuki yardım almak gibi nedenlerle sendikaların dayanışma hatlarını aradı. Daha önce çok az sayıda izlenen sendikaların sosyal medya hesapları yüzbinlerce görüntülenme kaydetmeye başladı. Örneğin Sağlık-İş Genel Merkezinin verdiği bilgiye göre, salgından önce 20 bini aşmayan sendika açıklamaları 250 bin görüntüleme kaydederken, ayda 600 olan yeni

üye sayısı 1200'e ulaştı. Sağlık emekçilerinin güvenliğinin sağlanması ve ek ödemelerde yaşanan adaletsizlik üzerine yaptıkları eylemler, Memur-Sen ve Kamu-Sen'den istifalara ve KESK'e bağlı SES'te yeni üyeliklere yol açtı. Örgütsüz çalışmanın hakim olduğu özel hastanelerdeki işçi ve emekçilerde arasında da mücadeleciler sendikaların faaliyetlerine ilgi ve yönelimin arttığı gözleniyor. Belediye işkolunda yaşanan hak gaspları ve ücret kesintileri de yer yer Memur-Sen ve Hak-İş'ten istifalara neden oldu.

Tüm bu eğilimler önemli bir şeyin göstergesi. Salgın süreci işçi sınıfı ile birlikte sendikaların ve örgütlülüğün de önemini artırdı. Her ne kadar ülkemizde sendikaların çoğu işletme sendikası gibi işveren savunusu ya da hükümet taraftarlığı yapsa da, işçi ve emekçiler, salgın sürecinde örgütlü işyerlerinde hak ve ücret kayıplarının daha az olduğunu, kimi sağlık tedbirlerinin örgütlü işyerlerinde alındığını gördü. Örneğin bazı örgütlü işyerlerinde patron, kısa çalışma ödeneğinin üstünü tamamlamak durumunda kaldı. Örgütsüz emekçiler için ise zaten hakları olan kısa çalışma ödeneğinin bile yarısını alma, tek maskeyle haftalarca çalıştırılma, mesai kaybı, ağır çalışma saatleri, işten çıkarma gibi uygulamalar kolaylıkla hayata geçti.

TEK ÇIKAR YOL ÖRGÜTLENMEK

Özetlemek gerekirse; hükümetleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla örgütlü burjuva sınıfı bir yanda, sendikal örgütlülüğü zayıf ama güçlenen bir mücadele eğilimiyle işçi sınıfı öbür yanda. Eskiden ve şimdi, korona öncesi ya da sonrası değişmeyen 'tek normal' bu iki sınıf arasındaki uzlaşmaz karşıtlık. İşçi sınıfının mücadele tarihi gösteriyor ki, kapitalizmin çürüme döneminde işçilerin ekonomik mücadelesi, "barışçıl" dönemlere göre çok daha hızlı bir biçimde politik mücadeleye dönüşebilir. Nitekim, ABD'de baş gösteren ırkçılık karşıtı protestoların kapitalizmin sembolü olan marketlere ve işyerlerine öfke eylemlerine dönüşmesi tesadüf değil. Burjuvazinin işçi sınıfını çalışma kamplarında prangalı köleler olarak çalıştırmak istediği böylesi bir dönemde, keskinleşen sınıf çelişkileri içinde sadece saldırılar değil işçi sınıfının ekonomik ve politik mücadelesinin gelişim olanakları da artıyor.

MALİ Araştırmalar Enstitüsü ve UCL Eğitim Enstitüsü'ne göre çocuklu kadınların yüzde 47'si işini kalıcı olarak kaybetti. Kadınların yüzde 14'ü korona krizinin başlangıcında işten çıkarıldı. Korona sonrası krizin en çok vuracağı iki sektörde, konaklama ve perakende satış sektörlerinde çalışanların önemli bir kısmı kadın.

BİR MARKETİN SERVİSİNDE ON BEŞ DAKİKA

'Çileği alabilelim de kurdu içinde kalsın'

Sema ÖZDAL
Sincan - Ankara

Tüm dünyayla beraber bizlerin de kovid-19 salgını ile mücadele ettiği dönem sürüyor. Virüs sebebiyle hayatını kaybedenlerin ve yeni vaka sayılarının azalması, öngörülebilir olması gibi açıklamalar eşliğinde normalleşme adımları atılıyor. Normalleşme sürecine gelene kadar geçirdiğimiz iki ay ise akıllarda birçok soru bıraktı.

'SAĞLIĞIMIZI HIÇE SAYANLARI UNUTMAK OLMAZ'

"Virüs fabrikalarda çalışanları etkilemiyor muydu? Sadece hafta sonları mı ortalıkta dolaşıyordu? Devlet kasaları ne haldeydi de bizlerden 10 TL isteniyordu? Esnek çalışma koşulları nasıl böyle dayatılabiliyordu? Ücretsiz izin nasıl da bir anda olağan hale getirilmişti? Bir maske dağıttım organizasyonu ne kadar zor olabilirdi? Belediyelerin hesaplarındaki paralara neden el konulmuştu? Açlık sınırının yarısından bile az parayla kira, fatura, yiyecek işlerinin halledilebileceğine inanlar var mıydı? Market fiyatları alıp başını gitmişken maale evde olduğumuz, en azından bir öğünü iş yerinde geçiştiremediğimiz günlerde tencereye ne konacaktı?" soruları hâlâ cevapsız. Bunlar aklıma ilk anda gelenler. Daha da uzun uzun yazılabilir. Bu soruları ve cevap olarak önümüze sunulanları asla unutmamız gerektiğini yaşadığımız süreçte çok iyi anladık sanırım. İnsan sağlığını hiçe sayarak kâr peşinde koşanların bizlere neleri dayattığını böylesine apaçık görmüşken unutmak olmaz çünkü. Girişi biraz uzatmış olabilirim, aslında bu yazı, Sincan Ertuğrulgazi Mahallesi'nde bir marketin müşteri servisinde geçirilen 15 dakikanın özetidir. Anlatılan 15 dakika ise memleketin özetidir diyebiliriz.

Şoförün hepimizin ineceği durakları sorması ile yolculuğumuz başlamıştı. Karşımda oturan kadına "Çileği kaçtan aldın abla?" sorusunu sormamla bir anda muhabbetimiz şenlendi desem abartı olmaz. "Ben çok reçel yapıyorum, o yüzden iyisinden almasam da oluyor ama 15'e de var" cevabına arka koltuktan bir ses karıştı: "Ya bir video dolaşılıyor, çileklerden kurt çıkıyormuş tuzlu suda bekletince, dikkat etmek lazım." Hemen arkasından başka koltuktan bir cümle "Ya Allah aşkına ben çileği görüyor muyum da içindeki kurdu göreyim? Daha bir kere alabildik. Bu paraya meyve mi satılır? Biz çileği alabilelim de kurdu içinde kalsın." Bu cümle sonrasında gülüşmeler başladı. Sonra durakta şoförün sesi duyuldu: "İnenlerin bagajı var mı?"

"Yok kaptan", "Hayır, hayır iki poşet var sadece elimde."

Görsel: Freepik

'AYLARDIR POŞET DOLDURABİLDİĞİMİZ Mİ VAR!'

Yola devam ederken maskeden bunalanların sesi duyuldu bu kez: "Yüzüme yapıştı artık bu bez. Yıka, kullan, yıka, kullan aylardır", "Ben de aynıyım ya ama alıştım da artık şu tek maske benimle bütünleşti." Şoför bir sonraki durakta yeniden seslendi: "Bagaj var mı?" Cevap yine benzer, "Hayır, poşetim elimde".

Servisin içinde sadece bir erkek vardı ve bizim sohbetin içinde sonunda onun da sesi duyuldu. "Her şey çok pahalı olmuş ya, alınmıyor bir şey." Bu cümleyi reçelci abla karşıladi. "Hadi be oradan sanki 2 ay önce alınıyordu, hep böyleydi, poşet doldurup çıkabildiğimiz mi var marketten?" Bu kez gülüşme yerini sessizliğe bıraktı ve bu sessizliği yine şoför bozdu. "Var mı bagaj?" İlk kez olumlu cevap alınca da indi arabadan, bagaja yöneldi.

'EVDE NE GÜRÜLTÜ BİTİYOR NE YEMEK İŞİ'

Serviste ellerinde birer poşetle kalan ben ve karşımdaki kadın dönüp bagaja baktık. İki karpuz, iki market torbası saniyeler içinde çıktı bagajdan, pek de zor değildi zaten. Önümüze dönerken göz göze gelince gülümsedik. "Çocuklar da bütün gün evde, ne gürültü bitiyor ne yemek işi. Malzeme mi yetişir? Valla okullar açılınca kutlama yapacağım" sözüyle bu kısa yolculuğumuz sona ermişti.

Özetin özetini yapalım öyleyse. Bir marketten iki poşetten fazlasıyla çıkabilene bir dönüp bakıyoruz. Çileği bulsak kurdunu kafaya takmayacağız. Salgına karşı tek zırhımız yıka yıka kullan bir tanecik maskemiz. Çocuklarımızı akşamları daha çok malzemeli bir yemekle doyurabilmek için gündüzleri yanımızda olmamalarını gözde alıyoruz.

'Endişelerinizde yalnız değilsiniz, birlikte aşabiliriz'

Sincan'dan bir kadın
Ankara

Bu yazıyı benimle aynı zorlukları yaşayan ev kadınları için yazıyorum. Yalnız değilsiniz, bunu size hissettirmek istedim. Evet, herkes için çok zor olan bir dönemden geçiyoruz. En başta korkumuz "Ya çocuğuma bulaşırsa, ya benden ona geçerse" idi. Ama şu an farkındayız ki alacağımız önemlerle bu virüsten korunabiliriz. Şimdi ise yaşadığımız en büyük zorluk aylardır evimizde oturmak. Önceden olsa bu düşünce belki bazılarımıza çok güzel gelirdi. Ama artık çok zor geliyor. Çocuklarımız artık evde durmak istemiyor. Her gün onlar için bir meşgale bulamıyoruz. Bulduğumuz şeyler ise sokağın, ağacın, toprağın yerini tutabilecek şeyler olmuyor. Evet, yalnız değilsiniz!

Bir de bunun yanında yaşadığımız ekonomik sıkıntılar var. Ev ihtiyaçları haricinde neredeyse hiç para harcayacak bir durum olmuyor fakat böyleyken bile para anca yetiyor. Peki, birkaç gün sonra dışarı çıkacağımız için başka ihtiyaçlarımız başlayınca ne yapacağız? Nasıl yetişeceğiz? İnanın bu soruların cevabını biliyor olsaydım hepimizle paylaşırdım. Paylaşırdım ki hepimizin içine biraz su serpmiş olayım.

Bir de eğitim sıkıntısı var. Sabahın erken saatlerine genel ders koyuyorlar. Bizim bile daha uyuyor olduğumuz saatte çocuklarımızı o derslere hazırlamamız bir hayli zor oluyor. Tekrarlarını izleseler bile isteksizler ve anlamadıklarını söyleyerek izliyorlar. Öğretmenlerimizin farklı programlar üzerinden yapabildikleri bir saatlik ders ile yetinmek zorunda kalıyorlar. Ve ne yazık ki tekrar edebilecekleri bir olanak olmuyor dersler kayıtlı olmadığı için.

Virüsten belki önlemlerimizle korunabiliyoruz fakat şu anki hayat şartlarımızdan ve bu şartların bizi duygusal olarak etkilemesinden korunamıyoruz. Evlerinde bu şartları yaşayan kadınlar merak etmeyin tek değilsiniz. Tüm bu zorlukları birlikte aşabileceğimize yürekten in-

niyorum.
Beraber oldukça çok güçlüyüz.

Görsel: Freepik

Yalnızca yufka dükkanı değil kız kardeşliğin adresi

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Hazal GÖÇMEN
Cansu ERTAŞ
Dikmen - Ankara

“Kadın kadının yurdudur” lafının gerçek hayattaki karşılığı olan Filiz ve Fatoş, Dikmen’deki yufka dükkanının iki ortağı. Dükkanlarının ismi ise “Sivaslı Bacılar Yufka Evi”. İkisi de kocalarından boşandıktan sonra çocuklarıyla sırt sırta vererek devam etmiş hayata. 10 yıl önce birlikte bu dükkanı açmaya

karar vermişler. Bu küçük dükkanda onlarla beraber 3 kadın daha çalışıyor. Uzun zaman birlikte çalışınca onlarla da kız kardeşlik bağı kurulmuş aralarında. Farklı hayatları ancak ortak dertleri olan bu kadınlar çalışırken en çok memleket meselelerini konuşuyorlar. Ortak sorunlar dile gelince görüş farklılıklarının kalmadığını söylüyor Filiz. Filiz’le devam ediyoruz sohbete.

Ülkemizde koronavirüs vakaları görülmeye başlayınca 15 gün kapatmak zorunda kalmışlar dükkanlarını. Bu durum, kriz sebebiyle zorlanan bu kız kardeşleri daha da kötü bir noktaya getirmiş. Küçük işletmelerin iktidarın çok da umurunda olmadığını düşünüyor. Belediyeden de herhangi bir yardım görememiş. Bu süreçte ancak dükkanın kirasını ve çalışanlarının maaşlarını karşılayabilmiş. Kendilerine ise bir şey kalmadığını ama şimdilik bununla yetindiklerini belirterek, zamanla işlerinin açılacağı umudunu paylaşıyor. Fatoş ile birbirlerini iki gün görmeseler özlüyorlar hatta. “Kendi öz kız kardeşimi aramam ama Fatoş’u ararım” diyor Filiz. Bu süreçte en keyif aldıkları şeyin okey oynamak olmuş, akşamları sık sık okey oynayıp dert atıyorlarmış.

‘İŞLER ESKİSİ GİBİ OLMAZ’

Şimdiye kadar alınan tedbirlerin yetersiz olduğunu düşünüyor. Normalleşme için erken olduğunu ancak para için devletin normalleşmeyi başlattığı düşüncesinde. Ama işlerin eskisi gibi olmayacağını söylüyor. Bunun önüne geçmek için, ne yapılması gerektiğini sordukumuzda cevabı şu oluyor: “Örgütlenmek, örgütlenmek, örgütlenmek. Bizim başka şansımız yok.”

‘Endişeli olsak da çalışmak zorundayız’

Nursel OKTAY
Yenimahalle - Ankara

Pandemi sürecinin kadınları her anlamda olumsuz olarak etkilediğini söyleyebiliriz. Evden çalışan kadınlar bir yandan ev işleri, bir yandan çocuk bakımı, bir yandan da mesleki dertleriyle uğraşırken çalışmayan kadınların da ev içindeki yüklerinin bu süreçte oldukça arttığını görüyoruz. Ankara Yenimahalle’de bir hukuk bürosunda çalışan Sibel ve uzun zamandır işsiz olan Sevda ile pandemi sürecinin kendilerini nasıl etkilediğini konuştuk.

İŞ BAŞI YAPACAĞIZ AMA...

Hukuk bürosunda sekreter olarak çalışan ancak virüs sebebiyle bürolar kapandığı için izne çıkarılan Sibel, 1 Haziran’la itibarıyla çalışmaya başladı. Gülerek bir yandan da yakınıyor: “Sayın Bakanımıza seslenmek istiyorum. Acaba ben metroda sosyal mesafemi nasıl koruyacağım? İş bırakmadan önce üst üste gidiyorduk. Bize Hindistan’ı, Çin’i örnek gösteriyorlardı daha kötü diye. Maskemi, eldivenimizi takalım tamam, ama sosyal mesafemizi nasıl koruyacağız?” Ayrıca kronik hastalığı olduğunu da belirten Sibel, başına bir iş gelirse bunun sorumluluğunu kimin taşıyacağını soruyor.

KELLE KOLTUKTA İŞE GİDECEĞİZ

Patronunun tepkisini sordukumuzda patronu “İster gel ister gelme” diye cevap vermiş. Sibel

gelmemeyi seçtiği anda da maaşının ödenmeyeceğini, virüs döneminde de sigortasının yatmadığını anlatıyor. İki çocuğu olduğunu, bir çocuğunun okula gittiğini, onu okutmak için çalışmak zorunda olduğunu söyleyen Sibel, kelle koltukta işe gideceğini belirtiyor. “Yalnız yaşıyorum, çocuğumun sorumluluğunu üstleniyorum. Çocuğum bu sene üniversite sınavına girecek ve onun stresi de ayrıca baskı yapıyor. Sınav tarihlerinin öne çekilmesi, çocukları ayrıca strese soktu” diyerek bu virüs döneminde işe nasıl gideceğinin yanında sınav stresi yaşadıklarını dile getiriyor.

‘KAYGILIYIM AMA MECBURUM’

Sibel’in diğer çocuğu da virüs öncesinde bir AVM’deki çalışırken ücretsiz izne çıkarılmış. Oğlunun virüs tedbirleri nedeniyle

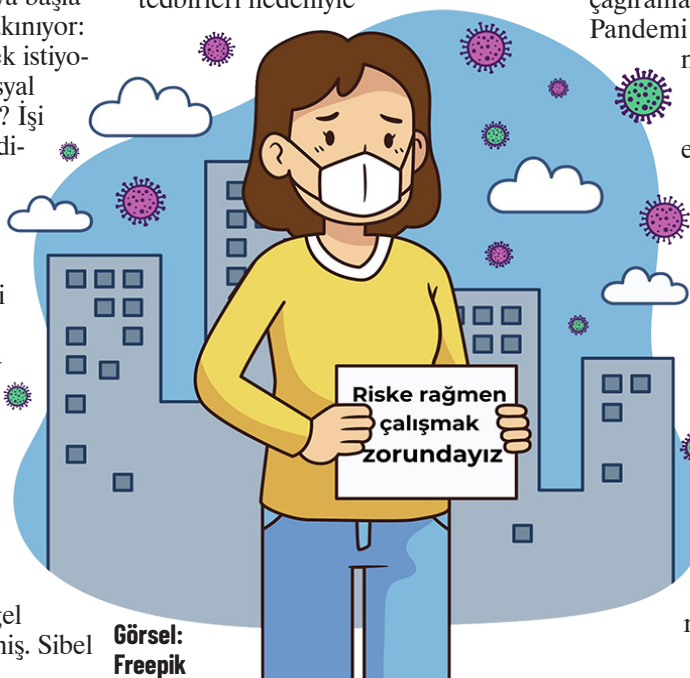
devletin açıkladığı kısa çalışma ödeneğinden 450 iş gününü doldurmadığı için faydalanamadığını belirten Sibel, “Sonuçta çok kaygılıyım, ama mecburen işe gideceğim” diyerek çalışmak zorunda olduğunu vurguladı.

‘İŞ GÖRÜŞMESİNE GİTTİM ELİM BOŞ DÖNDÜM’

Sohbetimize Sevda ile devam ediyoruz. Uzun süredir iş arayan bir kadın olarak son iş başvurusunu anlatıyor. Yaklaşık 1 yıldır işsiz olan Sevda, pandemi başlamadan kısa bir süre önce belediyenin Park-Bahçeler Müdürlüğüne iş başvurusu yaptığını, uzun süre haber beklediğini ve geçtiğimiz günlerde telefonla çağrıldığını söylüyor. Yaşadıklarını şöyle anlatıyor: “Evime bir saatlik mesafede bir yere görüşmeye gittim, bana ‘Seni nasıl işe alalım? Kadınsın, gece parka çağırمام, çim sulatamam’ dediler”. Pandemi sürecinde iş bulma umudunun giderek azaldığını söyleyen Sevda’nın evi kira, bir çocuğu var ve tek gelirleri eşinin işçi maaşı.

KADINLARA REVA GÖRÜLEN GÜVENCELİK

İşe çağırılsalar bile yol-yemek masrafını karşılamadıklarını söyleyen Sevda şöyle devam ediyor: “Ama bu yaşam şartlarında eğer evime yakın olursa mecburen kabul edeceğim. Üstelik bir aylık bir iş. Kadınlara işe alınırken güvencesiz, geçici işler, düşük ücretler reva görülüyor”.

Görsel: Freepik

İSTİSMAR SUÇLULARI CEZALARINI SONUNA KADAR ÇEKMELİLER

KONUYU Meclis gündemine getirilme-ye çalışılan istismar yasa tasarısına getiriyoruz, öfkeleniyor çoğumuz gibi Filiz. Tasarının ve bu suçlardan hapiste olan suçluların salınmasının oldukça yanlış olduğunu, cezalarını sonuna kadar çekmelerini, af olmaması gerektiğini belirtiyor. Kendisinin Alevi inancına sahip olduğunu söylerken, kendilerine de bu bakış açısının devlet tarafından benimsetilmeye çalışıldığı yönünde eleştirisini paylaşıyor.

Avucundaki bozuk paralarla pazardan ne alabilirse!..

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Yasemin ÖZTÜRK - Eren AKTAŞ
Sincan - Ankara

Sincan ve Etimesgut ilçeleri sınırında kurulan cuma pazarındayız. Pazar oldukça hareketli ve kalabalık. Girişte, pandemi nedeniyle maske kontrolü yapan zabıta- lar ve pazarcılar birbirine karışmış ses- leri, gelenleri karşılıyor. Cuma pazarı, pandemi öncesi ve pandemi sürecinde yaşanan ekonomik koşullar nedeniyle işten atılanından tutun da tek gelire geçinmek zorunda kalanına hatta hiçbir geliri olmayan göçmenine ya da ücretsiz izne çıkarılana kadar zor koşullarda yaşayanların bir fotoğrafı...

YÜKSEK MARKET FİYATLARI, PAZARI CAZİP HALE GETİRDİ

Pazarın içine dalıp, pazara gelenlerle başlıyoruz sohbet. Genç bir kadın olan Emine, market fiyatlarının yüksekliğinden şikayetçi; “Pazar bütçemize göre ucuz değil ama marketlere göre daha uygun. Domates pazarda üç buçuk lira, markette sekiz lira. Marketler, salgını mı bahane etti fiyatları yükseltti yoksa gerçekten fiyatlar bu kadar arttı mı; anlayamadım. Pazara gelirken yüz liram vardı. Ama hepsini harcayamam. Yeşillik falan alacağım. Bugün pazara ilk defa geliyorum. Açıkçası, eşim de ben de işsiz kaldık. Marketlerde fiyatlar çok yüksek.”

“Pazar nasıl?” demeye kalmadan, “Çok pahalı” cevabını veren genç kadın, avucunu açıp bozuk paraları göstererek, “Bu kadar. Bununla ne alabilirsem? Çalışmıyorum.”

Eşinin ücretsiz iznine çıkarıldığını söyleyen genç

kadın, “Eşim özel sektörde kamyon şoförü. Bu hastalıktan dolayı zor durumda kaldık. Hiçbir yerden maddi destek almıyoruz. Etraftan borç alarak günü birlik yaşıyoruz” diye anlatıyor.

Pazar alışverişi için elli lira ayırdığını söyleyen Birsen ise elindeki para neye yeterse o kadar alabileceğini söylüyor. “Pandemiden dolayı ekonomik zorluk çekiyor musunuz?” diye sorunca Birsen şöyle yanıtıyor: “Evet. Çalışyordum, işsiz kaldım. Eşim çalışmaya devam ediyor. Tek maaşa düştük. Buna alışmaya çalışıyoruz.”

‘FATURALARA DA MI VİRÜS VURMUŞ DA ZAM GELMİŞ?’

Birsen’le sohbet ederken yanımızdan geçen genç bir kadın sohbete dahil oluyor: “Her şey pahalı. Ucuz bir şey yok. Faturaları yükleyebildikleri kadar yüklüyorlar herkese. Korona elektriği, doğal gazı nasıl etkiliyor? Ben onu çözemedim. Onlara da mı virüs vurmuş da zam gelmiş?”

Ay sonunu getiremediklerini ise şu sözlerle ifade ediyor: “Maaşı alıyoruz, ev kirası, elektrik, su, faturalar, alışveriş bitti. Ben 45 gündür izinliydim. Devletten de yararlanamadım. Dört yüz küsur gün çalışmam gerekiyormuş. Sadece bin iki yüz lira maaş aldım. Kendi isteğimle izne çıkmadım, işyeri izne çıkardı. Gerçekten zor durumdayız.”

Ayşe ise “Her hafta fiyatlar değişiyor. Faturalar her zamankinden daha yüksek. İlk faturalar geldiğinde herhalde iki aylık diye düşündük. İkinci faturalar da yine yüksek geldi” diyerek görüşünü paylaşıyor.

‘HAYAT TÜRKİYELİYE DE ZOR MÜLTECİYE DE’

Kalabalık bir grup halinde pazara gelen kadınlara rastlıyoruz. İçlerinden biri, “Geçen hafta daha

pahalıydı. Biz yabancıyız. Irak’tan geldik, Türkmeniz. Nasıl geçiniyoruz bilmiyorum. Hayat zor, herkese zor. Türkiyeliye de zor, yabancıya da zor.”

‘MASKELER BEDAVA OLMALI’

Eşi ile pazara çıkan genç bir kadın, maske fiyatlarının yüksekliğinden yakınıyor: “Pazar eskisine bakarak daha pahalı. Hastalıktan galiba. 50 lira ayırdım, başka da ayıramadım. Faturalar da çok yüksek geldi. Normalden yirmi lira, otuz lira fazla. Maskelerin kutusunu elli liradan satıyorlar, daha ucuz hatta bedava olmalı. Bir ailede beş kişi olsa hesaplayın. Bizim için çok para.”

İŞTEN ÇIKARILINCA KARDEŞİNİN YANINA YERLEŞTİ

Tekstil işçisi olduğunu belirten Sakine, pandemi öncesi ekonomik kriz nedeniyle işten çıkarılmış. “Çalışmayınca hayat zor. Tekstilde çalışyordum. Pandemiden önce kriz döneminde işten çıkarıldım. Şimdi de iş yok. Eşim vefat etti, çalışmak zorundayım” diyor.

Evli kardeşi ile birlikte yaşamaya başladığını belirten Sakine şöyle anlatıyor: “Şu anda kardeşim sayesinde geçiniyorum. Kardeşimin yanına taşındım. Dayanışma. Yoksa dileneceğim. Pandemi geçsin iş bulurum. Tekstil sektörü adamlar iki-üç ay çalıştırıyor, bir bakıyorsun ertesi gün işten çıkarılmışsın. Tekstil böyle. Emegin de karşılığını bulmuyor.”

Sakine ile birlikte pazara gelen yengesi devam ediyor sohbete: “Ben çalışıyorum. Eşim de işten çıkarıldı pandemi dolayısıyla. İstanbul’daydı, Ankara’ya geldi. Geçici günlük işlerde çalışıyor. Mesleği mobilyacı. Çalışmıyor gibi. Eve düzenli bir maaş giriyor. Sakine de bizimle birlikte. Allah yardımcımız olsun, hep beraber. Ne diyelim.”

Anlatılan bizim hikayemiz çünkü hikayemiz anlatılmaya değer

Fotoğraf: tiffir.com

Sarya TUNÇ

Bazı kitaplar vardır daha okurken tanıdık gelir, bazı filmler de öyle. Tanıdık bildik hayatları anlatır, bazı duygularımıza, hatıralarımıza dokunur.

Şüphesiz Ken Loach bu hissiyatın sinema kanadında en önde bayrak tutanlarından.

Hani yaz geliyor; zengin oğlan, fakir kız, çalışılan büyük holding, havuzlu villa, bir yudum alınıp bırakılan portakal suları geçidinden ibaret yaz dizileri de basıyor ya sıcaklarla birlikte...

Ne herhangi bir karaktere ne de hikâyenin bir köşesine kendimizi ya da tanıdıklarımızı oturtabildiğimiz bu görüntülerle yine haşır neşir olacağız ya hani... Tam bu zamanlarda kendi hikayemize dair bir sinema deneyimi yaşamak için Ken Loach'ın son filmi 'Üzgünüz, Size Ulaşamadık' filmi aldık bu ay kadrajımıza. Evet, direkt bir kadın hikayesine odaklanan bir film değil, ama anlatılan hikaye bizim hikayemiz, ve filmin önemli karakterlerinden biri olan Abbie'de kendimizi bulmamamız, o işçi sınıfı ailesinin gelgitlerinde, zorluklarında, çözüm ararken hep bir çözümsüzlüğün içinde kalmalarında bugünümüzden bir parça görmememiz mümkün değil...

SAHİ, 8 SAAT İŞ GÜNÜNE NE OLDU?

Ken Loach filmlerinin zaten izleyicilere ücretsiz ve ulaşılabilir olduğunun altını çizelim. Ken Loach İngiliz işçi sınıfının hikayesine odaklanan bir yönetmen. Bu film de günümüz İngiltere'sinde geçiyor. Geçim sıkıntısı çeken bir çekirdek aile, kadın, Abbie yaşlı bakım hizmetlerinde çalışıyor, eşinin işlerinin bir süre ters gittiğini ve yeni işe başvurduğunu filmin başında anlıyoruz. Bir kargo dağıtım şirketinde işe giriyor fakat sadece çalışmak için girilen borç

Ken Loach'un Üzgünüz, Size Ulaşamadık filmi neoliberal dönemin işçi ailelerine yaşattıklarını anlatıyor. Kapitalizmin sattığı "hepsi sizin tercihiniz" yalanının gerçeklerini seriyor ortaya.

batakları ve bu süreçte artan iş saatleri ile bir ailenin yaşamak için verdiği mücadeleyi izliyoruz. Buradan sonrasını çocuklar için tahmin edersiniz, kendinden küçüğe bakan ablalar, abiler, kendisini yetiştirmek zorunda kalan çocuklar...

Artık bir yerden sonra çiftin çalışma saatleri o kadar artıyor ki eşler ne birbirini ne de çocuklarını görmeye başlıyorlar. Abbie'nin çalıştığı bakım hizmetleri sektörü İngiltere'de zaten hep yoğun sömürü ile bilinir ki bu yüzden hep göçmenlerin yoğunluklu çalıştığı iş alanıdır. Ricky'nin ise filmin başında girdiği yeni iş başına bela olacaktır. Kendi işini kurduğu yanılması ile girdiği borçları, gitmediği günler için ödediği cezaları ve gitgide şirkete bağımlı hale gelişini görüyoruz. Abbie'nin bakmaya gittiği yaşlı bir kadın, -ki aradaki konuşmalardan zamanında sendika mücadelesi veren eski bir işçi olduğunu anlıyoruz- '14 saat çalışıyor görünüyorsun, 8 saat iş gününe ne oldu?' diye soruyor. Görünüşe göre bu tempoda çalışmayı Abbie seçiyor çünkü.

BİZİM İSTEDİĞİMİZ BU DEĞİL!

Kapitalizm bir hayal satıyor. Aslında Riccky'nin kendi işinin olduğu ve kendisi için çalıştığı yanılması ya da aynı Abbie'de olduğu gibi çok çalışmayı kendisinin seçtiği gibi bir hissi pazarlıyor bize. Her ikisi de sıfır saat kontrat (zero hour contract) dedikleri, güvencesiz sözleşmeli çalışma sisteminde çalışıyorlar ki bu durum İngiltere işçi sınıfının şu an en büyük

sorunlarından biri.

Ellerimizden aldıkları, almaya çalıştıkları her hakkımızı isteğe bağlı gibi bir renkli pakette önümüze sunuyorlar. Bundan sonrası senin 'istediğin kadar' -günde 14 saatlere varan- çalıştığın iş yaşamı oluyor.

BU SÖMÜRÜNÜN SÜSLENMEYE İHTİYACI YOK

Kapitalizmin gözümüze soka soka yaptığı hak gasplarını aynı netlikle anlatıyor Ken Loach. Bir romantik sinemasal anlatıma girilmeden, dramatize hikâye seçmeden. Hatta bu yüzden de bazı eleştirmenler tarafından çok eleştiriliyor.

Ben de bunca açık sömürünün bir süslemeye ihtiyacı olduğunu düşünmeyenlerdenim ne yalan söyleyeyim. Aksine bunlar bizim hayatlarımız, çoğunluğun hayatları. Ve o 'sıradan, sıkıcı' diye lanse edilen o hayatların da anlatılmaya değer olduğunu daha çok hissettiriyor ve bu hisle birlikte iyi geliyor. 'Üzgünüz, Size Ulaşamadık' şahsında Ken Loach'ın tüm filmlerini toplumsal gerçekçi bir seyrin için ısrarla öneriyoruz. İyi seyirler...

Künye

Üzgünüz, Size Ulaşamadık (Sorry, We Missed You)

YÖNETMEN: Ken Loach

OYUNCULAR: Kris Hitchen, Debbie Honeywood, Rhys Stone, Katie Proctor, Ross Brewster

YAPIM: 2019 İngiltere, Belçika, Fransa

SÜRE: 100 dk.

ANNELİK İMKANSIZ BİR GÖREV OLARAK BOYUNA DOLANIRKEN...

ABBIE'nin çalışma ve yaşam koşullarının özeti bir sahne anlatalım. Aman dikkat, bu kısım biraz spoiler içeriyor. Ona göre okuyun :)

Şehrin bir köşesinden diğer köşesine bir otobüsten inip diğerine binerek sürüklenen, günün büyük bölümünü yaşlı insanların bakımı ile geçiren Abbie, bu bakım işini muhtemelen ki devletin taşere ettiği bir şirketin işçisi olarak yapıyor. İşini seviyor aslında; çünkü yardımseverlik duyguları da yoğun bir kadın. Ama şirket Abbie'den öyle kısa saatlerde yapmasını istiyor ki işini, yetiştirmiyor hiçbir ihtiyaca.

Yalnızlıktan psikolojisi yıpranmış bir yaşlı kadının içine düştüğü yürek burkan durum karşısında Abbie dayanamıyor ve şirketi arıyor, "Ona daha fazla zaman ayırmam lazım" diyor. Aldığı yanıt "Daha fazla vakit yok..." Abbie, bu yaşlı kadının kızının neden gelip annesiyle ilgilenmediğini sorguluyor sonra. Kızıyor ona. Oysa, kendisi de haftalardır küçük kızını uyumadan önce yakalayamıyor, oğlunun ergenlik sorunlarıyla baş etmek için çabalasa da, mümkün olmuyor bu. Annelik ve evlatlık, "ailenin" bu kadar yüceltildiği neoliberal dönemde imkansız bir görev olarak dolanıyor yoksul kadınların boynuna...

BAKANIN RAKAMLARIYLA BİZİM GÖRDÜKLERİMİZ AYNI DEĞİL

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği Başkanı

Içişleri Bakanı Süleyman Soylu, 26 Mayıs'ta katıldığı bir programda "Türkiye'de kadın cinayetleri vardı. Korona başlamadan ilk 60 günü ve sonraki gününü değerlendirildiğimizde evde şiddet azaldı. 'Evdeki şiddet arttı' diyorlar. Hayır yüzde 12 düştü. Kadın cinayetleri yüzde 38 düştü..." dedi. Hiç teklemeden, yüzü kızarmadan söyledi bu cümleleri... Memlekette uçan kuştan haberi olduğunu söyleyen Bakan, bizim her gün mahallede gördüklerimizin birebir benzerinin bu memleketin dört bir yanında yaşandığını bilmiyor olabilir mi?

Velev ki bilmiyor; hadi anlatalım Bakan Bey'e, onun bu açıklamaları yaptığı günlerde bizim mahallede neler oluyordu...

'KULAKLIKLARLA MÜZİK DİNLEME' DAYAĞI

Evinde dokuz nüfusla yaşayan, evdeki tüm işleri yapan, yoktan var edip herkesin karnını bir şekilde doyuran bir kadın arkadaşımız bana vücudunda darp izleri olan bir fotoğraf yolladı. Fotoğrafi görür görmez aradım. Kocasını dövmüş. "Biraz bunaldım, kulaklık takarak müzik dinleyerek, bir yandan evi temizliyordum. 'Sen ne biçim kadınsın? Hiç utanmıyor musun, ne diye kulaklık takıyorsun?' diyerek üzerime saldırdı. Araya çocuklar girdi, öyle durdu" diyor. Bu kadın arkadaşımız, evden ayrılıp şehir dışında bir akrabasının yanına gitmek istedi. Bizler de uğraştık ama yasaktan dolayı gidemedi. Bu olay tekrarlanırsa polisi arayacağımı, darp raporu alıp şiddet uygulayan eşinden şikayetçi olacağımı

Görsel: Freepik

nı söyledi, şiddet tehdidi devam ediyor; ama şiddet gördüğü evde kalmaya devam ediyor.

'5 SAATTİR ŞOKAKTAYIM, DAYAK YEDİM'

Başka bir arkadaşımız oturduğu binada sabahlara kadar bir kadının çığlık attığını, çok korktuğunu anlatıyor. İki çocuk annesi olan bu kadınla görüşmüş; depresyonda olduğunu ve her gece uğradığı şiddeti hatırlayıp kendi kendine bağırdığını, korkan çocuklarının da durmadan ağladığını, bu duruma artık dayanmadığını söylüyor. "Bir şey yapmak gerektiğini düşünüp sizi aradım" diyor. Neler yapabileceğimizi konuşurken, her gün yeni bir vakayla karşılaştığımızı, acaba daha kaç kadının şiddet gördüğü evlerde o erkeklerle baş başa yaşamak zorunda kaldığını düşünüp dertlenirken sanki sorumuza cevap verir gibi bir kadın giriyor dernek kapısından içeriye. "5 saattir sokaktayım, dayak yedim kocamdan" diyor, tehdit etmiş, "Polise gidersen seni öldürürüm" demiş. Ona destek oluyoruz, elimizden geleni yapıyoruz hep birlikte, dayanışmayla cesaretlenen kadın, şikayetçi olmaya karar veriyor.

3 çocuk annesi bir başka kadın ise, "Yıllardır bize bakmıyor, eve ekmek getirmiyor. Bu zor günlerde iyice yardıma muhtaç hale geldik. Bir çare ararken derneği görüp geldim" diye çalıyor kapımızı. Hayatı şiddet ve yoksullukla geçen bu kadın, çocuklarına bakabileceği insanca yaşayabileceği bir iş ve ücret istediğini söylüyor. İş arayışına giriyoruz.

Bu aktardığımız örnekler sadece birkaç günde bize ulaşan kadınlar...

KADINLARIN DAYANIŞMASI YALANLARDAN GÜÇLÜ

İçişleri Bakanlığı kadına yönelik şiddetin azaldığını söylüyor. Peki şiddet azaldıysa bu kadınların yaşadığı ne? Polis kayıtlarına geçemeyen yüzlerce şiddet vakası var. Çünkü, kadınların artık sisteme ve yasalarına güveni kalmadı. Son infaz yasasıyla da bu güvensizlik daha pekişmiş durumda. Şiddeti uygulayanlar, sırtlarının sıvazlandığının farkında ve yukarıda verdiğim örnekte olduğu gibi "Polise gidersen öldürürüm" diyor.

Kadınlar, uğradığı şiddeti saklamak ve tehditlere boyun eğmek yerine çareyi dayanışmada arıyor. Sadece başvurmakla kalmayıp dayanışmanın bir parçası haline geliyor. Bu dayanışma büyüdükçe yalanların nasıl ortaya çıktığını göreceğiz. Kadınların dayanışması sizin yalanlarınızdan güçlü.

Yok mu çaresi dostlar...

Zahide KİPER
Esenyalı - İstanbul

Sabah uyanmışım "Yeni bir gün, yeni bir başlangıç, hadi davran" diyorum kendime... Ama bu ruh halim elime telefonu ya da gazeteyi alınca bitiyor.

Kovid-19 pandemisinde evde kaldığımız bugünlerde kadına yönelik şiddetin, çocuk istismarının hız kesmeden arttığını okuyorum. Bir kadın katıldığı televizyon programında "Elli kişiyi götürür bizim aile" diyor, bir diğeri "Kadınlarınızı, çocuklarınızı bizden nasıl koruyacaksınız?" diyor. Birileri ellerinde ağır silahlarla ölüm pozu veriyor. Bir kişinin duğasının ucundaki kelimelerle birileri göz altına alınıp tutuklanıyor ama asıl suçlu işleyenler özgürce geziyor.

Bir üniversitede öğretim üyesi olan zat katıldığı canlı yayında 12-17 yaş aralığının ilk çocuğu doğurmak için en ideal yaş olduğunu söylüyor... 2016 yılından beri AKP Hükümeti çocuk yaşta evliliği aklayan yasa tasarısını düzenli aralıklarla meclis gündemine getirmeye çalışıyor. Kadınların yaptığı eylemlerle gösterdiği tepkiler sonrası geri çekilen yasayı, yine gözümüze gözümüze sokarak geçirmeye çalışıyor.

ÇOCUKLARIN CAN YAKAN HİKAYELERİ

Her günü başka bir gündeme gebe olan ülkemizde yaşananları görüp, bir de okuyunca aklıma Erkin Korumay'ın "fesuphanallah" şarkısı geliyor, "... böyle gelmiş böyle gidecek korkarım vallah... yok mu çaresi dostlar..." diyen kısmı ile ilgilenmek gerektiğini düşünüyorum.

Ah şu duvarların dili olsa da bir konuşsa neler duydu bu derneğin duvarları, hani bizim dilimizin dönüp de anlatamayacağı türden. Ayşe; 13 yaşında zehir gibi bir zekaya sahip, korona öncesi annesi ve küçük kardeşi ile derneğe gelmişti. Önce kızın engelli olduğunu düşündüm fakat sonra oturup konuşmaya başlayınca kızın dengesinin bozulduğunu anladım. Yöneltiltiği ilk soru beni şaşkına çevirmişti: "Burada çocuk istismarcısı var mı?" Kafamdan aşağı soğuk sular döküldü derler ya, öyle kalmıştım bu soru karşısında. Öğrendik ki, bu çocuk bir kadın da dahil çok sayıda yetişkinin defalarca istismarına uğramış, o

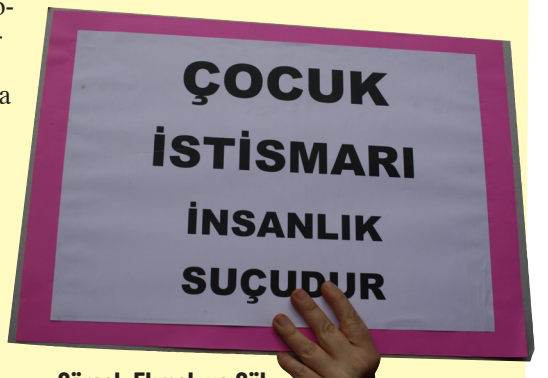
ağır hikayesi ile oturuyor karşımızda. Aile tacizi saklamış, karşı durmamış, korkmuş ve sonunda çocuğun psikolojisi allak bullak olmuş. Ayşe'yi dinlerken aklıma 3 sene önce onunla aynı yaşlarda babasının istismarına uğrayan Z.D'nin ve annesi Ayşegül'ün yaşadıkları geliyor. Z.D. 5.sınıfta okurken babasının istismarına uğradığını, babasına "Bunu biri duyarsa ne olur?" diye sorduğunda "İkimizi de öldürürler" dediği için korkup yaşadıklarını kimseye anlatamadığını söylemişti öğretmenlerine. Anne büyük bir mücadele vermiş, bu yaşadıkları yetmezmiş gibi bir de istismarcı baba, denetimli serbestlikle Z.D'nin ve kardeşlerinin yaşadığı eve gönderilmişti. Duruşma öncesi Z.D.'yi ilk defa gördüğümde "Bu çocuğun yaşadıklarının izlerini silebilecek miyiz?" diye sormuştum kendime...

'BÖYLE GELMİŞ, BÖYLE GİTMEZ' DEME ZAMANI

Her yıl 8 bin çocuk istismara uğruyor. Yılda ortalama 17 bin istismar davası açılıyor. Bu davaların yüzde 45'i mahkumiyetle sonuçlanmıyor. Çocukları erken yaşta evlendirmeyi mağduriyet giderme olarak açıklayan, 15 yaşında biri cinsel olgunluğa eriştiğine göre evlenmek için rızası geçerlidir diyen, 6284 sayılı Yasa'yı etkili bir biçimde uygulamama ısrarları ile kadın ve çocukların bir karabasan içinde yaşamasına neden olanlar... 13 yaşındaki Ayşe'nin, Z. D'nin ve istismara uğrayan yüzlerce çocuğun yaşadıklarının sorumlusudur.

İçimiz yanıyor... Kadınların ve çocukların hayatlarına ve haklarına yapılan saldırılara karşı hep birlikte sesimizi yükseltmenin, "Böyle gelmiş, böyle gitmez" demenin zamanıdır.

Şairin de dediği gibi;
"Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
uçurtması geçiyor ağaçlardan,
Siz de böyle koşmuşunuz bir zaman,
çocuklara kıymayın efendiler"

Görsel: Ekmek ve Gül

Salgında artan şiddet, haklarımız ve taleplerimiz

Kadına yönelik her türden şiddetin artışına tanık olduğumuz salgın sürecinde, koşullar ne olursa olsun haklarımız olduğunu hatırlamak ve taleplerimizi yinelemek istedik.

Av. Rojda YILDIRIM
Adana

Kovid-19 pandemisi hepimizin hayatlarına bir bomba gibi düştü. Bu olağan dışı koşullarda başta yaşam hakkı olmak üzere, sağlık, beslenme, barınma, çalışma, eğitim, ulaşım gibi temel insan haklarına erişim konusunda ciddi sıkıntılar da baş göstermiş oldu. Bu süreçte özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı sorunların katmerlendiğini; başta kadına yönelik şiddet olmak üzere kadın bedeni, emeği ve sağlığı üzerindeki baskıların arttığını gözlemliyoruz. Salgınla mücadelede, virüsün yayılmasının ancak izolasyon

ve fiziksel mesafelenme ile “evde” kalarak önlenebileceği söylendi. Ne var ki, evde kalmak kadınlar için tüm bakım yükünün kadınların omzuna yıkılması, zaten çok fark edilmeyen hane içi emeğin iyice görünmez kılınması; her şeyden önemlisi de kapalı kapılar ardında yaşanan şiddetin dozajı ve sıklığının artması anlamına geldi.

Bu yazı ile şiddetin biçimlerini ve şiddete uğradığımızda haklarımızın neler olduğunu irdelemeye çalıştık. Biliyoruz ki, şartlar ne olursa olsun şiddet karşısında haklarımız var. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Yasası, devlette her şartta kadınların şiddetten korunması için sorumluluk yüklüyor.

6284 YAŞATIR!

PANDEMİ süreci bize 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi'nin hayati önemini ve daha etkin bir şekilde uygulanması gerektiğini gösterdi. 11 Mayıs 2011 tarihinde ilk olarak Türkiye tarafından imzalanan İstanbul Sözleşmesi, uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve ev içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan, bağlayıcı ve bağımsız bir denetim mekanizması kurulmasına yer verilen ve şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğunun vurgulandığı ilk sözleşmedir. Ayrıca İstanbul Sözleşmesi ışığında hazırlanan 6284 sayılı yasa şiddete karşı kadınları koruyucu hükümler içermekte olup devletin taahhüt ettiği koruma yükümlülüklerini yerine getirmesi için de çeşitli yaptırımlar barındırır.

Dünyada kimi ülkeler yeni yasa tasarları ve 7/24 açık çağrı paketleri uygulamalarına başvururken Türkiye'nin ek ve acil bir önlem paketi hazırlamak bir yana var olan uygulamaları da geriye götürdüğü, 6284 sayılı Yasa'nın uygulamasında kimi geri adımlar atıldığı gözleniyor.

ŞİDDETEN KASIT SADECE FİZİKSEL ŞİDDET MİDİR?

SÖZLÜK anlamı kaba-sert davranmak, kaba kuvvet kullanmak olan şiddet; toplumsal açıdan, uygulayıcısı tarafından başkaları üzerinde üstünlük sağlamak, hakimiyet kurmak, belli şekillerde davranmaya zorlamak, maddi-manevi çıkar elde etmek gibi amaçlarla uygulanmaktadır. Şiddet; fiziksel, sözlü, duygusal, psikolojik, ekonomik ya da cinsel içerikli birtakım eylemlerde bulunmak suretiyle, bu eylemlere maruz kalan kimselerin maddi-manevi bütünlüğünü, temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden ya da geçici süre ile bu hakların kullanılmasını engelleyen her türlü eylemi ifade etmektedir.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNE GÖRE KADINA YÖNELİK ŞİDDET NEDİR?

Sözleşmenin giriş bölümünde, “Kadınlara yönelik şiddetin, erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir tezahürü olduğunu ve bu güç ilişkisinin erkekler tarafından kadınlar üzerinde tahakküm kurulmasına ve kadınlara yönelik ayrımcılık yapılmasına yol açtığını ve kadınların ilerlemelerinin önünde engel olduğunu kabul ederek” ifadesiyle, şiddetin kadın üzerindeki erkek egemenliğine yönelik cinsiyet temelli güçlü biçimde vurgulanmıştır.

Sözleşmenin 3. maddesinde ise kadına karşı şiddetin kapsamı tanımlanmıştır: “İster kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir ve bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmalıdır.”

EV İÇİ ŞİDDET NEDİR?

İstanbul Sözleşmesinin en önemli yeniliklerinden biri de sadece aile içi şiddet tanımı yerine, ev içi şiddet tanımını benimsemesi; aynı hanede yaşamaya bile aile bireyleri arasında olduğu kadar aynı

evde yaşayan yakın ilişkideki kişiler arasında meydana gelen şiddeti de kapsayan geniş bir tanımlama yapmasıdır. Bu şiddet aile bireyleri, boşanmış veya ayrı yaşayan kişiler, nişanlılar, sevgililer gibi yakın ilişkideki kişiler arasında olabilir. Sözleşmeye göre ev içi şiddet; “Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede, eski veya şimdiki eşler ya da partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet”tir.

Bir insan hakkı ihlali olarak “kadına yönelik şiddet” olgusu, uzun yıllar boyunca özel yaşam ve aile mahremiyeti içerisinde algılanmış, bu nedenle de gerek uluslararası ve gerekse ulusal düzeyde, kadının insan hakları gündemine geç girmiştir. Uluslararası düzeyde 1980'li yıllarda birlikte görünürlük kazanmaya başlayan bu olgu, 1990'lardan itibaren toplumsal bir sorun ve bir insan hakkı meselesi olarak görülmeye başlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi 2018'de evi, kadınlar için en tehlikeli yer olarak nitelendirmiştir. Nitekim kadınlar sevgi, saygı bekledikleri insan(lar)dan daha yaygın bir şekilde şiddet görmektedir. Ev içi şiddet en çok kadınlar ile çocukları mağdur etmektedir. İstanbul Sözleşmesine çocukların özel olarak eklenmesinin sebebi de şiddetten sadece kadınların zarar görmemesidir.

SALGINDA KÖTÜLEŞEN ŞİDDET TABLOSU

KOVID-19 ile mücadele kapsamında tüm dünyada “evde kal” çağrıları yapıldı. Kovid-19'dan daha tehlikeli olan erkek şiddeti de azımsanmayacak oranda artış gösterdi. Pandemi günlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı sorunlardan başta kadına yönelik şiddet olmak üzere, kadın bedeni, emeği ve sağlığı üzerindeki baskı ve sömürü de artış gösterdi.

Kovid-19 bahanesi ile işten ilk olarak çıkarılan yine kadınlar oldu. Ücretsiz izin adı altında işten çıkarılan kadınlar iyice eve hapsedildi. Artan kadın işsizliği ve yoksulluğu, kadınların ekonomik olarak babaya, ağabeye, kocaya, sevgiliye bağımlı kıldı. Bu durum erkeğin kadın üzerinde uyguladığı ekonomik şiddeti de artırdı. Cinsiyetçi işbölümünün kadınların sırtına yığıldığı ev içi bakım, temizlik, yemek, çamaşır, çocuk ve yaşlı bakımı işleri daha da büyük bir yük haline geldi.

KADIN CİNAYETLERİ DURDURAK BİLMEDİ

Pandemi sürecinde kadınlar, kendilerine psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet uygulayan erkekler ile bir arada yaşamaya daha çok zorlandı. Nitekim Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun yayımladığı raporlar durum vahametini ortaya koydu. Rapora göre şiddete uğrayan kadınlar virüs bulaşma riskinden dolayı hastaneye gidip darp raporu almakta çekindi. Aynı zamanda şiddete uğrayanlar ve tanık olanlar, salgının kovid-19 sebebi ile sağlıksız koşullarda kalacağı endişesi taşıdı. Kolluk birimlerinin virüs sebebiyle 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine

Dair Kanun'un yükümlülüklerini etkin bir şekilde yerine getirmedikleri de gözlemlenmektedir. Bununla birlikte Platform kadın cinayetlerine yönelik yayımladığı verilere göre 2020 yılı mart ayı içinde 29, nisan ayında 20, mayıs ayında 21 kadın cinayeti işlenmiş ve mart ayında 9, nisan ayında 20, mayıs ayında 18 kadın şüpheli bir şekilde ölü bulunmuştur.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü verilerinden derlenen bilgiye göre, İstanbul'da, 2019 Mart'ında 1804 aile içi şiddet olayı yaşanırken, bu yıl aynı ayda olay sayısı 2493'e yükselerek, geçen yıla göre yüzde 38,2'lik artış göstermiştir. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) Başkanı Canan Güllü'nün paylaştığı salgın günlerinde federasyona gelen ihbar verilerine göre, fiziksel şiddette yüzde 80, psikolojik şiddette yüzde 93, sığınma evi talebinde yüzde 78, ihbar bildiriminde yüzde 100, hukuki destek verilmeyen şiddet vakalarında ise yüzde 96 artış olmuştur.

Sonuç olarak bilinen ve kayıtlara geçen şiddet olgularının buzdağının görünür yüzünü oluşturmakta, kapalı kapılarda ve seslerini duyuramamaktadır.

ÇOCUĞU KORUYALIM DERKEN ACİZLEŞTİRMEMEK İÇİN YAPACAKLARIMIZ VAR!

Hilal TOK

Cinsel istismara evlilikle af yasa-
sası tekrar gündemde. Haziran-
da Meclise geleceği öngö-
rülen yasa
daha önce defalarca kadın-
ların tepkisi ve mücadelesi üzerine geri çe-
kilmisti. “Genç evlilik mağdurları” diyerek
medyaya çıkarılan hikayeler kullanılarak
bu yasağı geçirmeye çalışanlar, “çocuğun
rızası”, “evlilik yaşı”, “cinsellik” üzerinden
tartışma yürütüyor. Akranlar arasındaki
cinselliği “evlilik” içine yerleştirmeye çalış-
ırken, yetişkin bir insanın bir çocuk üzerin-
deki tahakkümüne ise “aile kurma” adı
altında meşruiyet kazandırmaya çalışıyor-
lar. Bu bakışın aksine çocukları korumak
isteyenler ise tepkilerini gösterirken çocuk-
ların hakları bakımından kimi önemli nok-
taları kaçırabiliyor, çocukları yok sayan,
çocukları “birey” olmaktan çıkararak, güç-
süzleştiren argümanlar ve sloganlar da kul-
lanılabiliyor. Cinsellik Eğitmeni-Danışma-
nı, Aktivist Efsun Sertoğlu sorularımıza
verdiği yanıtlarla istismara tepki gösterir-
ken çocuk hak temelli yaklaşımın perspek-
tifini sunuyor...

ÇOCUKLARIN CİNSELLİĞİNİN OLMASI ONLARI EVLİLİĞE ZORLAMAK ANLAMINA GELMEZ

*Çocuk istismarında evlilikle af paketini savun-
anlar, bir mağduriyet olduğuna işaret
edenler, “çocuğun rızası vardı, severek evlen-
diler, çocuk aşıkta, kendisi evlenmek istedi”
diyor. Ya da “Hep yetişkini suçluyorsunuz, çö-
cuklar da öğretmenlerine aşık oluyor, sevgili
olalım diyor” gibi argümanlarla “çocuğun rı-*

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

*zası olduğunu” iddia ediyor, birlikteliği meşru
kılıyor. Bir yetişkinle birlikte olan çocuğun rı-
zası olabilir mi gerçekten?*

Bir süredir iktidarın dilinde ve özellikle
iktidara yakın medya organlarında “genç
evlilik mağdurları” ya da “erken evlilik
mağdurları” şeklinde tanımlanan bir gru-
bun “mağduriyetleri” ile ilgili bilgilendirili-
yoruz. Bu konuda çokça haber ve içerik
üretiliyor. Yaşadıkları mağduriyeti anlatan
kadınların videolarını izlediğimizde aslında
kullanılan dilin ve üretilen içeriğin ne ka-
dar manipülatif olduğunu görüyoruz. Bu
içeriklerde, “14 yaşında eşimle severek, is-
teyerek evlendik” benzeri cümleler çok sık
geçiyor ancak erkeğin yaşına dair hiç bilgi
verilmiyor. İktidar ve medya bize bunu ak-
ranlar arası bir evlilik gibi gösterse de du-
rum böyle değil. Buraya bir not düşeyim:
akranlar arasında bir evlilik olsaydı da bu
karşısında duracağımız bir mesele olurdu,
bunu biraz sonra açalım. Karşı tarafın yaşı-
na dair özellikle bilgi verilmiyor, zira bura-
da epeyce yaş farkı olduğunu, infaz yasağı
değişikliği meclise geldiğinde sosyal med-
yaya sızdırılan kanun değişikliği teklifinden
anlıyoruz. Teklifte, “Mağdur ve fail arasın-
da 15 yıldan fazla yaş farkı olmaması” ifa-
desi geçiyor. Bu ne demek? 14 yaşına gir-
miş bir çocuk ve 29 yaşına girmiş bir yeti-
şkin arasında nasıl bir güç ve irade dengesi
olacak? Bu hiyerarşik ilişkide çocuğun ör-
selenmemesi, zarar görmemesi mümkün
mü?

*Yaşadıkları mağduriyeti dile getiren kadın-
ları dinlediğimizde genellikle önce dini nikah
yapıldığını, yasal evlenme yaşına geldiğinde
resmi nikahın gerçekleştiğini, bazılarında ev-
liliğe onay vermeyen ailenin şikayet ettiğini
bazılarında ise doğum için hastaneye gidildi-
ğinde sağlık hizmet sunucularının bildirimde
bulduğunu, kamu davası açıldığını, daval-
ar uzun sürdüğünü için bu arada çocukların
dünyaya geldiğini, sonra da tutuklamamanın
gerçekleştiğini anlıyoruz. Bütün bu süreçlere
dair insan nasıl şu soruları sormaz: Dini ni-
kah çocukların evlilik yoluyla istismar edil-
mesinin aracı olmamış mıdır? Dini nikahı
kayan imam, ebeveynler, akrabalar, duruma
şahitlik eden ya da bir düğün yapıldıysa buna
katılan tüm yetişkinler suç ortak olmamış
mıdır? Böyle kaç vakadan bahsedilmektedir?
Devlet verileri şeffaf biçimde neden açıklama-
maktadır?*

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleş-
me'nin imzacısı olan Türkiye Cumhuriyeti
Devletinin sorumluluğu; çocuk haklarını
korumak, bir hak ihlali olduğunda hızla

Efsun Sertoğlu (Fotoğraf: Kendi arşivi)

müdahale etmek ve bu ihlalin bir daha
gerçekleşmemesi için çalışmalar yapmak-
tır. 2016 yılından bu yana önümüze getiri-
len cinsel istismara af meselesi ise, çocuk
hak ihlallerinin önünü açmak ve meşrulaş-
tırmaktır. Bu düzenlemenin kabul edildiği-
ni düşünelim: 14 yaşında bir çocuğun istis-
mar edildiğini ve ailenin rıza inşasıyla, bas-
kıyla çocuğa “ben seviyorum” dedirttiğini
ve çocuğun evlendirildiğini... Bu düzenle-
me geçerse bütün bunların önü nasıl alın-
cak?

Gelelim kendilerinden yaşça büyük biri-
ne ilgi duymaları meselesine. Bu çok doğal
bir durumdur; çocuklar da ergenler de ge-
lişim dönemlerinin bir özelliği olarak ken-
dilerinden yaşça büyük birine aşık olabilir-
ler, ona hayranlık duyabilirler, kendi çö-
cüksü fantezi dünyalarında o yetişkinle bir-
likte olduklarını, sevgili olduklarını hayal
edebilirler. Bazen o yetişkinle iletişime
geçme, ondan çeşitli taleplerde bulunma
gibi davranışlar sergileyebilirler. Burada
temel sorumluluk yetişkindedir. Çocuğun
ilgisini, arzusunu, talebini fark edip karşılık
verdiğinde “o istedi, o da bana aşıkta” diye
bir açıklama yapamaz. Sınır çizmesi gere-
ken yetişkindir. Yükümlülük her daim ye-
tişkinindedir. Bu sınırı çizmemişse cinsel
istismar gerçekleşmiştir.

*Cinsel
istismarla
ilgili mevcut
yanlış
inanışları
yeniden
üretmeden
çocukların
haklarını
nasıl
koruyabiliriz?
Cinsellik
Eğitmeni
Efsun
Sertoğlu
yanıtıyor*

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Yetişkinler olarak, cinsel istismarla mücadele ederken bunu ne şekilde yaptığımız çok önemli. Çünkü ‘çocukların yararına’ yaptığımızı düşündüğümüz söylemin/eylemin aslında ‘çocukların zararına’ olma ihtimali var.

ÇOCUKLAR EVLİLİK YOLUYLA BİR İSTİSMAR SİLSİLESİNE MARUZ BIRAKILIYOR

“Mağduriyet” algısı yaratılarak istismarın evlilikle meşrulaştırmasını sağlamaya çalışan bu paketi savunanlar “15 yaşındaki bir çocuk cinsel olgunluğa eriştiğine göre rızası geçerlidir” diyerek de istismarı savunan açıklamalar yapıyor...

Çocukların erken yaşta evliliği bir seçenek olarak öğrenmesine ya da çocukların aile ve toplumsal sistem tarafından erken yaşta ikna edilerek ya da zorla evlendirilmesine neden karşıyız? Çünkü bir çocuğun akranıyla flört etmesi ile bir çocuğun yasal ve toplumsal bir sözleşme olan evlilik kurumunun içine girmesi arasında çok fark var. Çocukların evlendirilmesi sadece bir cinsel istismar meselesi değil. Çocuklar evlilik yoluyla bir istismarlar silsilesine maruz bırakılıyor. Evlilik kurumu içinde çocuğun duygusal, ekonomik, fiziksel istismarı da görünmez ve meş-

ru kınıyor. Bu meşrulaştırmanın hareket noktası iktidarın muhafazakar aile politikaları. Zemininde bir hak ihlali ve istismar olsa dahi yeter ki aile kurulsun, aile korunsun yaklaşımı hakim ve bu kabul edilemez! 15 yaşındaki bir çocuk cinsel olgunluğa erişmiştir diyenler, “üreyebilir” demek istiyorlar. 15 yaşındaki bir çocuğun gelişim süreci devam etmektedir. Bedensel gelişimini henüz tamamlamamış, yanı sıra ruhsal, zihinsel ve sosyal yönden de gelişmeye/olgunlaşmaya devam eden çocuğun üremesinden bahsedilemez. Erken yaş gebelikleri çocuklar için ciddi bir sorundur. Çocuğu sadece bedensel açıdan olumsuz etkilemez, psikososyal açıdan da zarar verir. Detaylı bilgi sahibi olmak isteyenler sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının, üniversitelerin erken yaşta evlilikle ilgili araştırmalarına, raporlarına bakabilirler.

ÇOCUKLARI SAVUNURKEN...

Çocukları istismara karşı koruma isteği, tartışma yürütürken “Çocuk cinselliği olmaz” gibi bir savunmaya da kapı açabiliyor. Çocuk cinselliği, çocuk evliliklerine af meselesi tartışılırken nasıl ele alınmalı?

İnsan yavrusunun cinsel gelişimi doğumla, hatta doğum öncesi dönemden itibaren başlar. Yenidoğan dönem, bebeklik dönemi, oyun çocukluğu dönemi, okul çocukluğu dönemi, ergenlik... bütün bu gelişim dönemlerinde bedensel, ruhsal, zihinsel, sosyal gelişim alanları gibi çocuğun cinsel gelişimi de ilerler. Cinsel gelişim bir süreçtir ve elbette bedensel, ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişimden ayrı değildir; bu alanlarla iç içe geçmiş haldedir, ilişkilidir.

Yetişkinler olarak, cinsel istismarla mücadele ederken bunu ne şekilde yaptığımız çok önemli. Çünkü “çocukların yararına” yaptığımızı düşündüğümüz söylemin/eylemin aslında “çocukların zararına” olma ihtimali var. Bu toplumda, cinsel istismara yönelik tepki ve mücadele çoğu zaman çocuğu acizleştiren, güçsüzleştiren, hiçleştiren; “hak temelli” değil, korumacı ve muhafazakar bir yaklaşımla yapılıyor. Halbuki biz yetişkinlerin temel sorumluluğu; “çocuğu değil, çocuğun haklarını korumak ve ihlal etmemek”. Cinsel istismar, diğer tüm istismar biçimleri gibi çocuklar açısından bir hak ihlali.

Bu hak ihlaline ses çıkarırken “çocuğun rızası olmaz” gibi söylemler kullanmak hem çocuğun toplumsal pozisyonunu pekiştiriyor, hem de cinsel istismarla ilgili mevcut yanlış inanışları yeniden üretiyor. Çocuğun toplumsal pozisyonu derken; devletin, toplumun ve yetişkinlerin gözünde çocukların eksik/yarım, ‘eğitilmesi’ gereken, korunmaya muhtaç, şimdiki zamanda değil gelecekte değerli olacak, aile kurumuna ve devlete ait varlıklar olarak görülmesinden bahsediyorum. Bu algı, yetişkin ve çocuk arasında çok yakıcı bir hiyerarşi oluşturuyor. Çocukların yetişkinler tarafından çeşitli biçimlerde ve sürekli olarak istismar edilmesinin, şiddetin farklı biçimlerine maruz bırakılmasının nedeni bu hiyerarşi zaten. Aynı iktidar sahibi yetişkinler, söz konusu bir cinsel istismar olduğunda “çocuğun rızası olmaz” diyerek çocuğun cinsel gelişiminin ve cinsel varoluşunun üstünü tamamen çiziyor. “Çocukların bedenlerinden elinizi çekin” diyerek de sanki çocuklar toplumsal olarak sadece bedenlerine temas edilerek istismar ediliyormuş algısını yeniden üretiyor. Halbuki istismar her zaman bu şekilde gerçekleşmiyor.

Çocuğun/ergenin, gelişim döneminden beklediğimiz şekilde cinsel meraklarının ve arzularının olması, kendi bedenini tanıması ve keşfetmesi, öteki ile farklılıklarını anlamaya çalışması, cinsel oyunlar oynaması, akranlarına duygusal/romantik ilgi duyması, flört etmesi, bazı cinsel davranışları pratik etmesi... ile bir çocuğun gücü/iktidarı elinde bulunduran yetişkinler ve onların kurduğu toplumsal sistem tarafından istismar edilmesi arasında dağlar kadar fark var.

Cinsel istismar, çocuk/ergen cinsel gelişimi ile birlikte konuşacağımız/düşüneceğimiz bir olgu değil, asla olamaz. Cinsel istismar, çocuk cinselliği ile ilişkili bir kavram değil. Cinsel istismar, bir hak ve sınır ihlali biçimi! Derdimiz ve itirazımız; çocuğun bu hiyerarşik yapılanma içinde haklarından mahrum bırakılması, sessizleştirilmesi/susturulması, yetişkinler dünyasının istismarlarını normalleştirecek şekilde büyütülmesi, yaşadıklarının istismar olduğunu ayırt edebilecek bilgilendirme ve destekten mahrum bırakılması olmalıdır.

CİNSEL İSTİSMAR YALNIZCA “BEDENE TEMAS” DEĞİLDİR
“İstismar her zaman bu şekilde gerçekleşmiyor” dediniz. Burayı biraz açabilir misiniz? Toplum istismarın bütün biçimlerine ses çıkarıyor, tepki veriyor mu sizce?

Toplumumuzun ses çıkarmayı “en çok sevdiği” istismar biçimi cinsel istismar. Cinsel istismarın da tüm biçimlerine değil, özellikle bedene temas yoluyla gerçekleşen biçimlerine ses çıkarıyor insanlar. Halbuki, çocukların erken yaşta evliliği bir seçenek olarak öğrenmesi, çocukların evliliğe itilmesi/zorlanması, bir yetişkinin online bir alandan çocuğa cinsel içerikli materyaller göndermesi... gibi onlarca cinsel istismar biçimi sayabiliriz. Ancak bunlar görünmez halde. Yani aslında en genel ifadeyle toplumda bir “istismarlar hiyerarşisi” olduğunu söyleyebiliriz.

Bu çok iki yüzlü ve tutarsız bir yaklaşım. Böylece toplumda bazı istismar biçimleri kabul edilemez olurken bazı istismar biçimleri hiç sorgulanmıyor, meşrulaştırıyor ve hatta “çocuk yetiştirme” bir yöntemi olarak görülüyor. Mesela, çocuğun aşağılanması, yetişkinin istediği bir şeyi yapmadığında odaya kapatılması ve yalnız, sevgisiz, ilgisiz bırakılması ağır bir duygusal istismar biçimi. Ancak toplumda bütün bu davranışlara büyük tepkiler verildiği neredeyse hiç görmezsiniz. Aynı çocuk, bedenine temas yoluyla bir cinsel istismara maruz bırakılırsa yetişkinler dünyası ayağa kalkacaktır. Halbuki yetişkin sorumluluğu, tüm istismar biçimlerine, aralarında hiyerarşi kurmadan ve hak temelli biçimde ses çıkarmayı, müdahale etmeyi ve çocuk tekrarını yaşamasın diye çaba göstermeyi gerektirir.

Fotoğraf: Pixabay

Her seferinde yeniden doğrulup yürümeyi bilen Deniz

Annelerin kaderi kızlarının kaderidir, sözüyle sineye çektiğimiz yaşadıklarımızı. Annem 12 yaşındayken bir köylüsü tarafından defalarca istismara maruz kalmış. Kimseye söylemeye cesaret edememiş. Bir gün aynı adam tecavüz etmeye kalkışırken, annem kendini savunmak için nasıl olduğunu bilmediğimiz bir şekilde adamı öldürmüştü. Annemle evlenmek isteyen babam, annemin cezaevine girmesini fırsat bilip, yardım etmiş ona, yardımlarının karşılığı olarak evlenmek istemiş. Babam ya da bir başkası olması hiç fark etmiyor, kadınların çaresizliklerini nasıl fırsata çevireceklerini çok iyi biliyorlar bu adamlar.

Evlendikten sonra babamın alkol bağımlılığı ve birçok sapkınlığı yüzünden yoksulluk çeken annem, ilk çocuğunu babamın umursamazlığı yüzünden kaybetmiş. Babam, anneme ölen çocuğa kefen alacak para bile vermemiş... Abimin ardından ben gelmişim dünyaya, yoksulluk, şiddet, baskı, ne ararsanız var evimizde o zamanlar.

Babamın işgüzarlıkları yüzünden Sivas'tan İstanbul'a göç etmek zorunda kaldık. Alkolü bıraktı ama dayacağı gitgide arttı. Ekonomik sıkıntılar boy gösterdikçe yaşam içinden çıkılmaz bir hal aldı. Babam annemin çalışmasına müsaade etmiyor, annem de üzerimize kapı kilitleyip ev temizliğine ya da benzeri günlük işlere gidiyordu gizlice.

BENİM HAYATIMI ELİMDEN

ASLINDA AİLEM ALDI

16 yaşından sonrasını düşünürken bile acı çekiyorum halen. Kimin ve neyin kurbanı olduğumu bilmediğim bir günah keçisiydim o günden sonra.

Daha küçük bir kız çocuğuyken teyzemin ve ailemin beraber planladıkları, sebebini "Kızımız kötü yola düşmesin" diye açıkladıkları bir evlilik kararı

alınmış hakkımda. Benden 20 yaş büyük bir adama, okuldan alınıp pazarlandım, sırf durumu iyi diye. Bu durumdan kurtulmak için hiç tanımadığım bir adamla internet üzerinden anlaşıp, Sivas'a kaçtım. Geldiğimde beni karşılayan 40 yaşında, 2 kere evlenip boşanmış, benim yaşında çocukları olan, uyuşturucu bağımlısı ve internetten kandırdığı genç kızları tuzağa düşürüp pazarlayan biriydi. 18'den küçüktüm, ilk günler bana dokunmadı. Telefonumu elimden alıp beni eve kapadı. Bir ayın sonunda, kandırmaya çalıştığı başka bir kız çocuğunun ailesinin şikâyeti üzerine polis evi basmış, beni de işbirlikçi gibi karakola götürmüşlerdi.

Kendimi anlatamadan kızları kayıp olan ailenin ve polislerin şiddetine maruz kaldım. İfademi aldıklarında işin gerçeğini öğrendiler. Bu sırada da ailemin verdiği kayıp ilanını öğrendim. "Sana bir şey yaptı mı?" dediler, "hayır" dedim. İnanmadılar. Herkesin gözü önünde bekâret testi yaptılar. Bir de suç işlemişim gibi ellerimde kelepçeyle o gece karakolda kaldım. Annemin gelmesiyle her şey son buldu diye düşünmüştüm fakat öyle olmadı... Beni kolumdan tutup götürülecek diye beklediğim annem, "Namusumuz kirlendi, eve dönersen babanla ağabeyin seni öldürür" deyip beni o adamın kollarına itti ve gitti. Hem de bir önceki eşini pazarladığımı, çocukları kandırıp fuhuşa zorladığımı bile bile. 3 gün ardı ardına o adamın tecavüzüne uğradım. Benim hayatımı elimden aslında ailem aldı. Bir süre sonra adam başka bir suçtan tutuklandı, İstanbul'a ailemin yanına gelmek zorunda kaldım. Sonrasında o adam da geldi ve biz ailemin yanında ev tutup yaşamaya başladık.

KİMSE GÖRMEDİ, DUYMADI

Sırf mahallede laf söz olmasın diye mahkeme kararı ile yaşımı büyütüp nikâh yaptılar. Tabi aynı zamanda sürekli bir şiddet ve yoksulluk var. Bir arka-

daşına borcuna karşılık beni pazarladı. Bedenimin fotoğraflarını çekip çeşitli sitelerde yayınlıyor, misafir diye eve çağırdığı insanlara beni sunuyordu. Şiddet ve şantajla beni fuhuşa zorladı. Başlarda karşı koydum istemedim, üstelik anne olmuştum. Yapmam dedikçe şiddet gördüm. Oğlumu bakıcılara bırakıyor, onun refakatinde her gün başka yerlerde başka insanlarla birlikteliğe zorlanıyordum. Bir süre sonra bedenim buna dayanamaz hale geldi. Sürekli kanamalarım başladı ve doktora gittiğimde rahmimde bir hasar bulundu. Bir süre kemoterapi gördüm. Benden artık para kazanamayacağını anlayınca boşandık. Bunları ailemin yanında, bu mahallede yaşadım ama kimse görmedi, duymadı.

ASLA UNUTMAM!

Boşandıktan sonra iş buldum, evimi tuttum ve oğlumla bir şekilde hayata tutunmayı başardım. Aşçılık, garsonluk, fabrika işçiliği yaptım. Çalıştığım yerde bir askerle tanışıp evlilik kararı aldım ve onun işinden kaynaklı Siirt'e göç ettik. Evlenirken beni gerçekten sevdiğini düşünmüştüm. Sonradan anladım ki kendisinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir köle arıyormuş. Çalışıyordu ve çok iyi bir geliri vardı, fakat beni ve oğlumu yokluk içinde yaşatıyordu. Korunç bir şiddet vardı. İkinci çocuğumu istemeden de olsa doğurdum. Sırf beni korkutmak için bana "Günde 10 tane adamı katlediyorum, sana mı bir şey yapamayacağım" deyip gözdağı veriyordu. Oğlumun "Ben büyüyünce bu adamdan hesap soracağım" dediği gün boşanmaya karar verdim.

Aileme durumu anlattığımda ise "Gel, ama çocukları istemiyoruz" diyorlardı. Misafirlerin yanında dayak atıp, kafama silah dayadığı bir gece karakolluk olduk. Bir polisin "Şikâyetçi olma, bu adam asker, kafana silah dayadığını anlattıysan görevden alınır, yazık olur" diye o adamı korumasını asla unutmam.

Boşandım. Ailemin yanına döndüm. Küçük çocuğumu durumumu düzelterek yanıma almak koşuluyla o adamın yanına bırakmak zorunda kaldım. İstanbul'da bir sürü iş deneyimim oldu ama hiçbir yerde dikiş tutturamadım. Garson olarak başladığım iş yerinde müdürüm tarafından defalarca tacize uğradım, onurum kırılmıştı. Ayrıldım o işten.

KADER DEĞİL, DÜZEN!

Çoğunluğun bunları yaşıyor olması tesadüf ya da kader değil, tek bir elden çıkmış ve üzerine çalışılıp özellikle oluşturulmuş kurulu bir düzen bu. Bu da demek oluyor ki kadınların yaşamındaki olumsuzlukların benzerliği kader değil, bir zihniyet ürünü.

Bugün bu ülkede kadınlar ve parasını emeğiyle adil şekilde kazanmaya çalışan emekçiler açıkla yoksullukla ya da erkeklerin, patronlarının zorbalıklarıyla yaşamaya mecbur bırakılıyor. Eğer kadınlar çalışmıyorsa sebebi o iş yerinde yaşadıklarıdır. Eğer bir kadın evliliğinde yaşadığı şiddete, sömürüye, ses çıkaramıyorsa sebebi ailesinin sahip çıkmaması, kendini yalnız hissetmesidir.

Ben çok fazla yalnızlık yaşadım. Yolum Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğiyle birkaç kereliğine olsa da keşişti, fakat kapıdan girmeye cesaret edemedim. Bugün hiçbir kadının yalnız olmadığını, dayanışmanın kadınları ayakta tuttuğunun farkındayım ve bunun bir parçasıyım. Başka kadınlar da bunları yaşamaları diye bu dayanışmanın bir parçası olup mücadelemizi sürdüreceğim.

Deniz
Esenyalı/ İSTANBUL

Benim kurtulmam için cesaret verecek bir söz ve güven yeterliymiş

**Dilek
Esenyalı - İstanbul**

Ben Dilek...
4 yıl önce ailemin istemediği bir evlilik gerçekleştirdim. Çok sevdiğim ve çok sevildiğimi sandığım, fakat evlendikten sonra tanımaya başladığım, tanıdıkça hayretlere düştüğüm bir adamla karşı karşıyaydım.

İlk bir aydan sonra eşimin telefonunda gördüğüm cinsel içerikli videolar yüzünden tartışmaya başladık, fark ettiğimde gerçekten kullanıldığımı, kandırıldığımı ve çok değersiz olduğumu hissettim. Eski sevgilileriyle olan konuşmaları, onları sosyal medyadan her gün takip etmesi, uyarmama rağmen yapıyor olması beni artık son raddeye getirmişti. Beni şeytanlıkla suçlayıp, 'inadına yapacağım' deyip dövdü.

O günden sonra benzer şeylerle defalarca karşılaştım. Ailesi hiçbir zaman beni dinlemedi. Benim annesi gibi olmamı, onun gibi her şeye susup ezilmeyi kabul etmemi istiyordu. Evdeki hizmetçi garson da bendim, besleme sığıntı da... Devamlı beni sevmediğini, sığıntı olduğumu söylüyordu.

Hamile olduğumu öğrendiğim zaman çalışıyordum ve düşük tehlikesi geçirdim. Doktor tavsiyesiyle işten çıktım. Eşimin kardeşinin kumar borcunu ödüyorduk. Bütün takılarımı verdim. Ama benden annemin verdiği bileziği de isteyince, vermediğim için dayak yedim. Daha yeni doğum yapmıştım, bir haftalık lohusedim. "Benim için bittin, işten de borcu ödememek için çıktın" dedi. Ertesi gün anneme telefonda anlatırken kapıyı kırıp içeri girdi ve saçlarımdan sürükledi. Beni dövmeyi bitirip ailesini aradı. Ailesi bana "Kadınların susacak" dedi. Ben kan revan içinde kucağımda bir haftalık bebekle yine suçlanıyordum. Eşim yatağını ayırdı, ona sabahları kahvaltı hazırlamıyorum diye... Artık benimle kimse konuşmuyordu.

EVDE NE ÇEKTIĞİMİ BEN BİLİRİM

Beni odasına almıyordu, cinsel videolar izlemeye de devam ediyordu. Bana "Seni sevmiyorum, seni aldattım, sen sığıntısın, beslemesin" diye hakaret ediyor ve durmadan şiddet uyguluyordu.

Aradan 2 ay geçti, ben çocuğumun işitme testi için hastaneye gidiyordum, testi geçemediği için de çok üzgündüm. İş arkadaşlarıyla buluşmaya çocuğu da alıp gitmek istedi. Sen de gel dedi. Ben gitmek istemediğimi söylediğimde yine tekme tokat dövdü ve gitti. Sonra sosyal medya hesabından gittiği yerden gayet mutlu fotoğraflar paylaştı. Kendini dışarıya karşı mü-kemmel göstermede onun üzerine tanı-mam. Herkesi kandırır, kendini güzel pa-

Yıllarca şiddet gördü, her seferinde elinde darp raporuyla eve geri döndü. Son dayakta böyle olmadı, çünkü ona cesaret veren kadınlar vardı. İşte bir kadının dayanışmayla değişen öyküsü...

zarlardı, ama evde ne çektiğimi bir ben biliyordum.

HER VERDİĞİM ŞANS, ŞİDDET OLARAK DÖNDÜ

Bir gün sosyal medyada ne kadar cinsel içerikli sayfa varsa hepsini takip ettiğimi gördüm. Ona mesaj attım, "Utanmıyor musun bunları takip ettiğini arkadaşların da görüyor" dediğimde bana "Ben erkeğim, bana 3 gün gülerler biter, ama sen o evden gideceksin" dedi. Ben de dayanamayıp birkaç parça eşyama ve çocuğumu alıp babamın evine gittim. Ailesiyle birlikte bütün eşyalarımı kapının önüne koyup "Evi kapatıyorum, çabuk al eşyalarımı" diye çağırdı. Boşanma davası açtım, elimde darp raporum, uzaklaştırma kararım ve kadınla yaptığı konuşmanın ekran kaydı vardı. Dava 6 ay sonraya atıldı. İlk 3 ay hiç görüşmedik, sonra araçlar ile çocuğu gösterdim. Benimle barışmak istediğini, artık değiştiğini söyledi. Ben de bir şans vermek istedim. İlk zamanlar çok iyi davrandı, ben de değiştiğini düşündüm. Ta ki telefonunda yine mesajlar görene kadar.

Kadının birine cinsel içerikli sözler yazmış. Ablasının arkadaşıyla olan çıplak fotoğraflarını ve kız arkadaşım dediği kişinin çıplak fotoğraflarını gördüm. Açtım ağzımı yumdum gözümü. "Beni rezil mi edeceksin..." deyip dövmeye başladı. Bacaklarımı kırmak istercesine vurduğu için 2 ay topallayarak gezdim. Saçlarımı tıraş makinesiyle sıfıra vurmaya çalıştı. Çok direndim ama bu aşağılayıcı duruma katlanmaktansa ölmek daha güzel geliyordu.

ARTIK KENDİ HAYAT MÜCADELEMİ VERİYORUM

İkinci kez barıştığım da daha çok dövdü. Komşular biliyordu ama kimse bir şey yapmıyordu.

Taşındık başka bir apartmana. Şiddet de taşındı bizle. Bir gün beni yine döverken bir anlık boşluğundan yararlanıp kendimi üst komşunun evine attım. Karşı binada oturan başka bir komşum polisi çağırmış. Ardından Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği başkanına haber vermiş. Derneğin başkanı polislerden önce geldi, bana telefon numarasını verdi. Eşim "Siz kimsiniz, ne kartı veriyorsunuz..." diye bağıryordu. Karakola giderken dernek başkanı aradı. "Senin arkandayız. Bu adamı çekmek zorunda değilsin, yalnız değilsin. Beni mutlaka ara" dedi. Daha önce de defalarca karakola gittim dayaklar yüzünden, her defasında darp raporu alıp eve dönüyordum, üstüne bir de darp raporu aldım diye dayak yiyordum. Bu telefon konuşmasından sonra bana cesaret geldi. Komşum da bana "İstedığın kadar bizimle kalabilirsin, senin yanındayız. Kurtar kendini" dedi. Hem olayın şokundaydım hem de bu duyduklarım gerçek mi diye düşünüyordum. Çünkü en yakınım olan ailemden bile böyle destek görmemiştim.

Bu sırada eşim olacak kişi beni arayıp "Benden şikayetçi olma, oturup konuşalım" dedi. Kurtulmam için bana destek veren kadınlar vardı artık. "Asla seni dinlemeyeceğim" deyip telefonu kapattım. İşlemleri halledip eve döndüm. O da çocuğu alıp babasının evine gitmiş. Bana "Hemen ayrılacağız bir an önce davayı aç. Çocuk bende kalacak" dedi. Ben de tamam dedim. Dernekteki kadınlarla görüşmeye gittim, beni hemen kucakladılar. Ne ihtiyacım var diye sordular. Benim için avukat, psikolog görüşmesi ayarlıyor, anında yapıyorlardı. Bu yaptıklarını görünce bu ülkede "Böyle güzel insanlar kaldı mı, keşke daha önce tanışaydım" dedim. Beni hiç yalnız bırakmadılar. Her türlü etkinliklerine, birlikte yürüttükleri mücadelelerinde ben de dahil oldum. Bana çok geçmeden iş buldular. Artık kendi hayat mücadelemi veriyorum.

O gün dernek başkanı ile karşılaşmam hayatımın dönüm noktasıydı. Benim yaşadıklarım bu toplumun kanayan yarası... Kurtulmam için cesaret verecek bir söz ve güven yeterliymiş. Ben bu güveni dernekteki kadınlardan aldım ve şimdi çok daha mutluym. Ayaklarımın üzerinde durabiliyorum, kimse-nin kölesi değilim. İnsan gibi yaşamak varken neden bu zulmü çekelim? Her şey birlik beraberlik ve dayanışmadan güç alarak değişebilir. Bunu ben yaşadım. Kimse çaresiz değil, yeter ki doğru adımı atalım.

Görsel: Freepik

Hazırlayan: Berivan BALKAY

Eşit işe eşit ücret yasasının 50. yılında durum salgınla kötüleşti

İNGİLTERE

Fotoğraf: Flickr

Dünyanın dört bir yanında koronavirüs salgını fırsat bilen patronlar ve hükümetler kadınların haklarının gerilemesi konusunda sessiz. Görünen o ki, kadınların eşitlik hakları tehlike altında!

Fotoğraf: Facebook

Kadınlar tecavüze karşı eylem yaptı

NIJERYA

28 MAYIS'ta Nijerya'nın Edo eyaletinde bulunan Benin Üniversitesinde 22 yaşındaki mikrobiyoloji öğrencisi Uwaila

Omosuwa, kilisede çalışmaya başladıktan sonra tecavüze uğramış, olaydan 2 gün sonra ise yaşamını yitmişti. Olayın kamuoyunda yarattığı infial protestolara dönüştü ve #JusticeForUwa adlı bir kampanyayla beraber tüm Nijerya'ya yayıldı. 1 Haziran günü kadınlar tecavüzleri ve şiddete ilişkin hükümetin önleimsizliğini protesto ettiler. Uwaila'nın ölümünün ardından Jigwa eyaletinde 12 yaşındaki bir kız çocuğuna 11 kişi tarafından tecavüz edildiği haberi geldi. Şüpheliler tutuklandı ancak öfke dinmedi. Kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddetin fazlasıyla yaşandığı Nijerya'da tahminen 2 milyon kadın ve kız çocuğu cinsel şiddete uğruyor. 2015 yılında çıkarılan şiddet önleme yasası Nijerya'nın 36 eyaletinin yalnızca 9'unda uygulanıyor. Nijerya'da şiddet çok yaygın ve şiddet görüp hayatta kalan kadınlar, sağlık hizmetlerinden tutun da polise rapor vermeye kadar birçok engelle karşı karşıya kalıyorlar.

Kaynak:

İngiltere'de eşit işe eşit ücret yasasının 50. yıldönümü yaklaşırken, koronavirüs pandemisinin cinsiyet eşitsizliği üzerinde ciddi bir yıkıcılığı olduğu ve bu durumun kadınları onlarca yıl geriye götürebileceği tartışılıyor. Fawcett Derneğinden Sam Smethers, "Eğer kadınlar için eşit iş olanağı sağlanmaz ve hükümet bu durumu engellemek için herhangi bir müdahalede bulunmazsa, pandemi krizi kadınların bugünkü durumunu onlarca yıl geriye götürecektir. Kadınların iş gücüne katılımının ilerlemesi neredeyse 20 yıl sürdü, fakat bu duruma bir çözüm bulunması aylar içinde gerçekleşebilir" dedi.

UCL Eğitim Enstitüsü ve Mali Araştırmalar Enstitüsü, Mayıs ayının son haftası için çocuğu olan kadınların işlerini kalıcı olarak kaybetme ya da işten çıkarılma olasılıklarının yüzde 47'nin üzerine çıktığını söyledi. İngiltere Kadın Bütçe Grubu Araştırma ve Politika Başkanı Dr. Sara Reis, "Kadınlar bu krize ekonomik olarak dezavantajlı bir konumda başladılar. Bu durum yalnızca ücret ve istihdamdaki değil, mevcut cinsiyet eşitsizliklerini de artıracığından endişe duyuyoruz" dedi.

Hamile kadınların bir kısmı pandemi sürecinde çalışmaya zorlanırken, bir kısmı ise işten çıkarıldı. Pregnant Then'in kurucusu Joeli Brearley'e göre, yılda 54 bin kadın işten atılıyor ve ayrımcılığa maruz kalıyor. "Kriz dönemlerinde, işverenler geleneksel çalışma yöntemlerine dönme eğiliminde. Hamilelik bir yük olarak kabul edilirken, bu kriz sırasında hamile kadınlar için istihdam haklarında ciddi bir erozyon görüyoruz" dedi.

Uzmanlara göre çocuk bakımında da ciddi bir kriz yaşanıyor. Çocuk bakımında iş gücünün yüzde 97'si kadın ve kadınlar erkeklere göre her gün 1 saat daha fazla ücretsiz çalışıyor.

İşçi Sendikaları Kongresi (Trade Union Congress TUC), İngiltere'deki eşit ücret yasasının 50. yılında salgınla beraber, bugün İngiltere'de çalışan kadınların ücretlerinin hala düşük olduğuna dikkat çekti. Yapılan analizlere göre, fiziksel izolasyon sürecinde kadınların erkeklere göre daha fazla çalış-

yor. Ancak ücretleri erkeklere göre daha düşük. Fiziksel izolasyonda çalışan 9.8 milyon işçinin üçte ikisi kadın ve 2.6 milyon kadın bu süreçte saatte 10 sterlinin altında ücret alıyor. En son yapılan İşgücü Anketi'nin verilerine göre 10 Sterlin altında çalışan kadın sayısı 5 milyon 538 bin 169, bu da kadın işçilerin yüzde 45'ini oluşturuyor.

ŞİDDET ARTIYOR ÖNLEMLER YETERSİZ

Refuge İngiltere'nin yerel bir istismar hattına gelen çağrılarda, Corona öncesine göre 10 kat artış olduğu kaydedildi. Kendi web sitesine yapılan ziyaretlerin üçte ikisinin 'Kadın Yardım Anketi'ne başvurduğunu, Nisan ayında şiddet eğiliminin karantina nedeniyle tırmandığı söyleniyor. Hükümet ev içi şiddet vakaları için 27 milyon Euro, acil yardım fonu da dahil olmak üzere korunmasız kadınlar için 67 milyon sterlin ayırdığını açıkladı. Ancak Kadın Yardım Politikası Lideri Lucy Hadley ise bunun yetersiz olduğunu, yılda 393 milyon sterline ihtiyaç duyulduğunu söyledi. Kadına Yönelik Şiddete Son Koalisyonu direktörü Sarah Green, aile içi şiddete odaklanmak gerektiğini ve bunun herkesin sorumluluğu olduğunu söyledi.

Kaynaklar:

<https://www.theguardian.com/world/2020/may/29/covid-19-crisis-could-set-women-back-decades-expects-fear>

<https://www.tuc.org.uk/news/coronavirus-shows-working-women-are-still-underpaid-and-undervalued-says-tuc>

Fotoğraf: odoo.bwint.org

Taş Kıрма İşçisi Kadınlar COVID-19'a karşı savunmasız

BURKINA FASO

BURKINA Faso'da taş kırıcılığı yapan kadınlar salgının yol açtığı ekonomik baskıların altında daha da eziliyor. İnşaat sektöründe çalışan kadınlar ülkedeki inşaat sektörünün durmasıyla birlikte yeni bir zorlukla karşı karşıyalar. Bina ve Ahşap İşçileri Federasyonu'nun (FTBBF) verilerine göre kadın taş kırıcılarının birçoğu kayıt dışı ve kadın işçilere bu süreçte koruyucu ekipman sağlanmadığı için sağlıkları daha fazla risk altında.

Altmışlı yaşlarda emekli bir taş işçisi kadın Tapsoba Rasmata eldiven, kulaklık ve iş emniyet ayakkabısı gibi kişisel koruyucu donanımlar sağlanmadan çalıştıklarını anlatıyor. Rasmata işçilerin biriktirdikleri azıcık parayı da kaza geçirip yaralandıkları zaman tedavi görebilmek için harcamak zorunda bırakıldıklarını söylüyor. İş çok ağır olsa da ailelerinin geçimini sağlamak zorunda olan kadınların ellerindeki

Zorlu yollar motorcusu, Aliye Saygı

Berivan BALKAY

Aliye Saygı, 5 ay süren bir yolculukla 35 ülkeyi gezmiş, Türkiye'nin bilinen sayılı kadın motosiklet sürücülerinden biri. 10 yıl önce meme kanseri atlatan, küçük bir reklam ajansı olan Aliye, hastalığı sonrası çalışmamaya başlamış ve bu süreçle birlikte bir hobi edinmek istemiş. "Motosikleti tercih ettim. Ne yapabilirim diye düşündüm. Maddi olarak en makul olanı motosikletti. Gittim, eğitim aldım ve böylelikle başlamış oldum" diye anlatıyor motosiklet hikâyesini.

TÜRKİYE'DEN BARTANG VADİSİ'Nİ TAMAMLAYAN İLK KADIN

35 ülkeyi gezdiği bir rota oluşturmuş kendine Aliye. İlk turunu 2015 yılında Nordkapp'a yapmış, Norveç'e gitmiş. Bir araçla gidilebilecek, kuzeydeki en uç noktaya gittiğini söylüyor ve devam ediyor: "2017'de Ege, Akdeniz ve Toroslar yapıp, Mersin Taşucu'ndan Kıbrıs'a geçtim motorumla. 2018'de Nepal, Hindistan, Pakistan ve İran'a gittim. 2019'da da Orta Asya, Moğolistan ve Rusya... Bu tam olarak 5 ay sürdü. Bu yolculukta tek başıyım. İran'dan girip Azerbaycan'a, oradan gemiyle Kazakistan'a geçtim. Oradan Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan... Ve sonra tekrar Kazakistan, Rusya, Moğolistan. Oradan da yine Rusya'ya geçtim. Tacikistan'da Wakhan koridoru var, aslında hedefim orasıydı. Afganistan'la Tacikistan'ı birbirinden ayıran bir nehir vardı. O nehrin kenarında motor sürmekti hedefim. Yolda bir arkadaşla karşılaşp Bartang Vadisi'ne geçtik. Bartang Vadisi aslında çok zor bir rota, 300 kilometrelik bir yol. Türkiye'den bu yolu tamamlayan ilk kadın benim. 3 ya da 4 erkek var Türkiye'den bunu yapan. Sonra Moğolistan'da Gobi Çölü'nü geçtim. Rusya'da Baykal Gölü'ne girdim. Oradan da tüm Sibiryayı bir uçtan bir uca gezip Moskova'ya geçtim. Annem rahatsızlandığı için motorumu Moskova'da bırakıp dönmek zorunda kaldım. Pandemi süreci girince de motorum Moskova'da kaldı. Çok keyifli bir yolculuk oldu benim için."

İRAN'DA KADINLAR MÜCADELEÇİ, PAKİSTAN'DA KADINLAR HIÇ YOK

İran ve Pakistan'da kadınların yaşamını, yaşadıkları zorlukları merak ediyorum, bu ülkelerde nelerle karşılaştığımı sorduğumda aldığım cevap şöyle

5 ay süren bir yolculukla 35 ülkeyi gezmiş bir kadın Aliye Saygı. Üstelik bu rotayı motosikletiyle ve tek başına tamamlamış bir kadın.

oluyor: "İran'a dair kafalarda çok fazla önyargı var. İran'a ilk girdiğimde kadınlar tarafından bir süper star gibi karşılandım. Çünkü Batılısınız, aynı zamanda Türk ve Müslümansınız ve motosiklete binip dünyayı gezmeye çıkıyorsunuz. Bu, büyük bir başarı olarak görünüyor. İran'da kadınlar çok bakımlı, çok güzel. Ama bunları kazanabilmek için çok büyük mücadeleler vermişler. İran muhteşem bir ülke. Her kadın İran'ı görmeli bence. Fakat Pakistan'da neredeyse hiç kadın hiç kadın görmedim. Bu çok üzücü."

Bu kadar uzun bir rotada herhangi bir tacizle, rahatsız edilmeye karşılaşıp

karşılaşmadığı da merak konusu oluyor haliyle anlattıklarını dinlerken. Aliye kötü bir durumla karşılaşmadığını, fakat batıdan gelen bir kadın olduğunuz için çok merak ettiklerini, motorla gelen bir kadının dikkat çektiğini ifade ediyor. "Buraya uzay gemisi gelse hepimiz bakarız mesela, size de öyle davranıyorlar. Hindistan'da bir anda etrafınızda yüzlerce insan oluyor. O yaklaşımlar, o bakışlar rahatsız etti açıkçası. Ve aslında insan olmayan her yer çok güzel, insan olan yerler sıkıntılı."

ARABA SÜREN KADINLARA ŞAŞIRIYOR MUYUZ,

KADINLAR CANI NEREYE İSTİYORSA ORAYA SÜRSÜN

TÜRKİYE'de de yurt dışında da motosiklet grupları olduğundan ama kendisinin bir gruba dahil olmadığından bahsediyor. "Ben ilk motosiklet sürmeye başladığımda katılmıştım ama grupların çok bana göre olmadığına karar verdim. Hiçbirine dahil değilim, gerek de görmüyorum böyle bir şeyi. Bir sürü kadın motosiklet sürücüsü arkadaşım var. Canımız istediği zaman üç beş kişi gidiyoruz istediğimiz yere. Ben Orta Asya turu yaparken Tacikistan'da en büyük motor festivallerinden biri yapılıyordu, ona katılmıştım. Orada Kırgız, Kazak, Rus ve Moğol motosikletçilerle tanıştım" diyor. Kadın motosiklet sürücülerine önerisi de şu oluyor: "Canları ne istiyorsa onu yapsınlar, kadınlığın keyfini çıkarınsınlar. Temkinli olsunlar, güvenliği elden asla bırakmasınlar. Canları nereye istiyorsa oraya sürsünler."

MOTOSİKLET SÜRENE DE ŞAŞIRMAMAK LAZIM

Türkiye'de motosiklet sürücüsü bir kadın olmanın zor olup olmadığı sorusunun çok sorulduğunu ifade ediyor Aliye. Kendisinin zorluklarla karşılaşmadığını söylüyor. Trafikte de kadın olduğu için sıkıştırılmak gibi şeyler de yaşamamış. Kadın motorcu veya erkek motorcu diye de ayırmamak gerektiğini düşünüyor: "Eğer sıkıştırılıyorsanız ya da önünüze kırıyorlarsa bu sizin kadın olduğunuzdan değil, motorcu olduğunuzdan kaynaklanan bir şey. Motoru görmüyorlar, bilmiyorlar, ya da hakikaten sevmiyorlar. Motosiklet sürmek bir zorluk değil. Araba süren bir kadına 'Aa araba sürüyor' diyor muyuz? Motosiklet süren kadınlara da şaşırılmamız lazım, bu bir ayrıcalık değil ki. Büyükşehirlerde motor süren kadınlara alışık olmadığımız için şaşırıyoruz. Ege'de, Akdeniz'de kadınların pek çoğu motosiklet kullanıyor, bisiklet gibi onlar için. En basit en ucuz ulaşım aracı bu, şaşırılmamak lazım. Ekstrem olan şey şu, yurt dışına gidip zorlu rotalar yapmak."

Tek adam bölgeyi hedef tahtasına çevirdi

Fotoğraflar: MA

Çağla YOLAŞAN Dersim

Gezegenimiz için belki de yüz yılda bir yaşanabilecek bir süreci yaşıyoruz, malum. Türkiye'de ilk Covid-19 hastasının tespit edilmesinden sonra evlere kapanmanın başlamasıyla beraber bir kısmımızın evden çıkması yasaklandı, bir kısmımız çalışmak zorunda olduğumuz için evden çıkmak durumunda kaldık, bir kısmımız da evde kalma imkânımızı kullandık. Tüm bu süreçte sosyal medya her zamankinden daha işlevsel bir iletişim aracına dönüştü. Herkes daha çok içini döker, analizler yapar oldu. En çok dikkati çeken şey de, "Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" diyenlerle "İnsanlar ve hükümetler artık eskiden kullandıkları zorba yöntemleri terk edecek" öngörüsüydü.

Ama gördük ki tüm dünya hastalıktan kırılrsa da, işsizlik ve güvencesizlik her yeri sarsa da, geçim mücadelesi açlıkla mücadeleye dönüşse de, kadınlara yönelik ev içi şiddet istatistiklere sığmaz hale gelse de; Türkiye'de egemenlerin tek adam rejiminden kaynaklanan otoriter karakteri, kendisine yönelik muhalefeti kesmek ve kendi seçmenini konsolide etmek için bazı alışkanlıklarından vazgeçmedi. İktidar salgından istifade tüm gücünü 'engel tanımaz' bir halde işletmeye devam etti. Yani eski zorba yöntemler terkedilmedi ve yönetenler kendi kendine bir iç muhasebeyle terk edecekmiş gibi de görünmüyor.

TEK ADAMIN HOŞLANMADIĞI KADINLAR...

İnfaz yasasıyla cinsel suçluları, kadını şiddete maruz bırakanları "korona bahanesiyle" serbest bırakan güç, Diyarbakır'da kadınlar için gerçek adalet mücadelesi yürüten, Kürt siyasetinden kadınları tutukladı.

Bir sabah operasyonu ile Diyarbakır'ın tek kadın derneği olan Rosa Kadın Derneği'nin kapısı kırıldı ve usule aykırı bir şekilde arama yapıldı. Dernek başkanı ve üyeleri, Kürt kadın hareketinden, TJA (Özgür Kadın Hareketi) aktivisti kadınlar evleri basılarak gözaltına alındılar ve

Rosa Kadın Derneği'nin hedefe konması tesadüf değil. Bundan sonra bizim yapacağımız da birlikteliğimizi, dayanışmamızı güçlendirmenin yollarını aramak, birliğimizden daha fazla kuvvet doğurmak olsun...

gözaltına alınan 18 kişiden 14'ü tutuklandı. Operasyonun bizatihi Rosa'ya yönelik olduğunu ve sorulan sorular arasında "8 Mart mitingini neden tertip ettiniz?", "Kadınlar Barış İstiyor adlı açıklamayı neden yaptınız?" gibi şeyler olduğunu öğrendik. Hatta dernek başkanı Adalet Kaya'ya yöneltilen sorulardan biri, dinlenen telefon görüşmelerinden birinde arkadaşının "Nasılınız?" sorusuna karşılık "Moralim bozuk, uyanır uyanmaz sosyal medyada savaş haberleri gördüm" demesi üzerine soruluyor: "Neden moralin bozuldu?"

Kadınlar tutuklandı. Ancak bu tutuklamalarda ülkemizde kadın hareketini ilgilendiren başka şeyler de var.

Türkiye'de son yılların en güçlü muhalefetini geniş yelpazede fikri akımlardan kadın hareketinin oluşturduğunu ve partili cumhurbaşkanlığına geçişle beraber inşa edilen tek adam rejimini kadınların oluşturduğu bu etkili muhalefet gücüyle beraber düşününce çok açık bir mesaj. Rosa hedef seçildi çünkü malum Kürt olup iktidarın siyasetiyle açıkça uzlaşmayınca "terör" yaftasıyla kriminalize edilmek çok kolay oluyor. Kadın mücadelesinin toplamının kriminalleştirilmesi, yarattığı muhalefetin etkisinin zayıflatılması tek adam rejimi için olmazsa olmazdır. Tek adamların kadınlardan pek hoşlanmadığını da ayrıca biliriz.

Bir diğer tarafıysa; pandemi sürecinde daha çok işsizleşen, yoksullaşan, dört duvar arasında şiddete daha çok maruz kalan kadınların, yaraya pansuman niyetine başvurduğu, memleketin her bir yerindeki derneklerimiz, birlikteliğimizin çok çeşitli teşkilatlarına zarar verilmesi isteği.

KAYYUM SİYASETİ DEVAM ETTİ

Bu süreçte iktidarın hedef tahtasında bölge

halkının iradesiyle seçilmişler de vardı. Koronavirüs sürecinde halkın taleplerini yere getirmek bir yana, halkın iradesine dahi saldırılara devam eden iktidar kayyum siyasetini de sürdürdü.

Tutuklamalarla kadın dayanışma ağlarını, derneklerini hedef alan güç bugüne dek kayyum siyasetiyle de kadınların kazanımlarını tek tek yok etme çabasına girişmişti: Belediyeye bağlı onlarca kadın kurumlarını kapatarak, dayanışma merkezlerinin kapısına mühür vurarak, birçok kadının ekmek kapısı olan iş alanlarını kapatıp kadınları işsiz bırakarak, kayyum eliyle yıllara varan kadın mücadelesinin kazanımları tarumar ederek yapmıştı bunu. Yaşam kaygısının daha da yükseldiği salgın sürecinde zor güçlerini kullanarak kayyum siyasetine devam edenler halkın iradesini de bir maskenin ardına sıkıştırdı.

"GÜLİSTAN NEREDE" SORUSU HALA CEVAPSIZ!

Kadınların yeni bir yaşam kurma araçları tutuklamalarla, kayyumlarla, baskıyla bir bir ellerinden alınmaya çalışılırken kadınların yine de hiç vazgeçmeden seslerini duyurmaya çalışacağını aylardır usanmadan her gün Gülistan'ın akıbetini soran kadınların inadından biliyoruz.

Dersim'de aylardır "Gülistan nerede" diye soran kadınların sorusunu cevapsız bırakan, arama çalışmaları yetersiz kalan, bölgedeki kadın işsizliğini sorun bile görmeyen, yaşanan kadın cinayetlerine ve intiharlarına karşı hiçbir çözüm yolu üretmeyen iktidarın tek derdi "buradaki muhalefetin sesini nasıl kısarım" olurken bizim tüm bu saldırılara karşı mücadele inadımızı büyütmekten başka çaremiz yok.

Kadınların böylesine yalnızlaştığı, gündelik hayatın ezici sorunlarının böylesine derinleştiği bir dönemde, biraz olsun çözüm üretebilme kabiliyetini ya da gerçeğin tablosunu açığa çıkarma meziyetini göstermenin karşılığı sözünü söyleyemez duruma getirilmek olurken; bundan sonra bizim yapacağımız da birlikteliğimizi, dayanışmamızı güçlendirmenin yollarını aramak, birliğimizden daha fazla kuvvet doğurmak olsun...

'Hakkım olanı kazanıncaya kadar mücadeleye edeceğim'

**Kayyum mağduru bir kadın
Van**

Tek gözlü bir evde soğğun insanın içine işlediği bir Kasım gecesi dünyaya geldim. Evin ilk kız çocuğu, ilk nazlısı... Babam hayatımda gördüğüm en sevecen adamdı, hiçbir zaman çocuklarına karşı evlat ayrımı yapmadı. Ben böyle bir babanın kızı olduğum için çok şanslıyım. Çünkü doğuda doğmuşsanız ve bir de kadınsanız hayat size asla adil davranmaz. Bizler fakir insanlardık, babam inşaatlarda çalışır hem beni hem ağabeyimi hem de kardeşlerimi okutmaya çalışırdı. Bazen de çalışmak için şehir dışına çıkar ve gittiği şehirde kalmak zorunda olurdu, ben özlemin ne olduğunu babamdan öğrendim. Bize bakabilmek için çok çekti babam. O bir Kürt'tü ve memleketin dört bir yanında maruz kaldığı ırkçılığı sineye çekip çalışmaya ve bize bakmaya devam etti.

DARBEYLE İHRAÇ EDİLEN AĞABEY, KAYYUMLA HAYALLERİ YIKILAN KARDEŞ...

Birçok çocuk büyüyünce ne olmak istediğinin hayallerini kurar, bense sadece büyüüp babama yardım etmenin hayallerini kuruyordum. Liseyi bitirdikten sonra üniversite sınavına çalışırken aileme yardım etme kararı almıştım; çünkü ağabeyim üniversite okuyordu ve babam da iyice yaşlanmıştı. Hayatımı değiştirecek bir karar vermek zorundaydım. Bakıcılık yapmaya başladım. Az da olsa eve bir para getirebiliyordum ve bu bir müddet böyle devam etti. Sonra Van Büyükşehir Belediyesinin iş ilanına denk geldim. VASKİ'de çalışmak üzere eleman alımı yapılacaktı. Ben de başvurumu yaptım ve büyük bir heyecanla beklemeğe başladım. Bir müddet sonra heyecanım yerini mutluluğa bıraktı çünkü başvurum kabul edilmişti. Bir işe ne kadar özverili başlanırsa öyle başladım. Çalıştım, öğrendim, gayret gösterdim ve işime dört elle sarıldım. Ağabeyim de bu süreçte okulunu bitirdi ve öğretmen olarak atandı. Artık ikimiz de etimizle, tırnağımızla ailemiz için çalışıyorduk. Biz bunları yaşarken ülke de zor zamanlardan geçiyordu. Bir darbe girişimi olmuştu. Hükümet bu darbeyi kendi lehine çevirmiş ve kendisiyle aynı düşüncüyü paylaşmayan herkesi toplumdan dışlamaya başlamıştı. Ağabeyim de bu durumdan nasibini aldı. Mesleğinden ihraç edildi, böylece ailede çalışan sadece ben kaldım. Ailemin geçim masrafları ve rahat bir hayat sürebilmemiz için ağabeyimle benim çektiğimiz krediler benim omuzlarımda kaldı. Bu durum beni yıldırmadı ve daha sıkı çalıştım, hayatımın her alanında tasarruf ettim. Bırakın üstüme başıma bir şey almayı, iş yerinde sabahdan kalma ekmeçleri ve peynirleri yedim ve işe yürüyerek gidip geldim.

Ben bunları yaşarken Belediyeye atanan kayyum dönemin bütün kadrolarını değiştirdi ve benimle birlikte birçok arkadaşım mobbing uygulanmaya başlandı. O arada kadro haberini aldığım için bir yandan da mülakata hazırlanmaya başladım. Mülakat günü geldi. Mülakattan her çıkan arkadaşım mutlu görünüyordu ve soruların basit olduğunu ve üç adet soru sorulduğunu söylüyordu. Mülakata girdiğimde önle-

Fotoğraflar: MA

rinde kağıt, 7 kişi karşımda oturuyordu. Bana dokuz soru sordular. Ben bildikçe sormaya ve soruları zorlaştırmaya devam ettiler. En son gözyaşlarıyla odaya çıktım. Belki de hayatımdaki en zor sınavlardan birini vermiştim.

ÜÇ YÜZ KİŞİNİN HAYALLERİ 'BAŞARISIZ' KELİMESİNE SİĞDIRİLMİŞTİ

Bir hafta sonra sonuçlar açıklandığında beni, ailemi, emeğimi ve alın terimi tek bir "BAŞARISIZ" kelimesine sığdırmışlardı. Ne olduğunu anlamam uzun sürmedi, kayyumla yönetilen Van Büyükşehir Belediyesinde kadroya alınacak kişi sayısı kısıtlı, ancak yandaş ve akrabalar çoktu, ondan beni başarısız bulmuşlardı. Çok güzel umutlar ve hayallerle başladığım, emek verdiğim 4 yılın sonuna gelmişim ve nasıl oldu bittiye geldi anlamadım. Benimle birlikte 300 kişinin hayalleri yok olmuştu. İş için çaldığım her kapı yüzüme çarpıyordu. Bir gün bir parkta mağdur edilmiş diğer 300 arkadaşla ne yapmamız gerektiğini konuşmak için toplandık. Herkes bir şeyler söylüyordu, "Ya tazminatımızı da vermezlerse!" "Ne kadar sürecek? Emeğimizle oynadılar, Allah kabul etmesin" diyenler, karamsar olanlar vardı. Benden yaşça büyük ağabeyleri görünce "Bunlardan ne istediniz?" diye içimden sordum. Dava açacaktık, tazminat hakkımız da vardı ancak büyük bir şaşkınlık içindeydik de. O buluşmadan sonra dava için avukatlara başvurduk, avukatlar umutluydu "Sınavın iptali için dava açılacak" dedi-

*Emeği, mücadelesi,
hayalleri, geleceği bir
gecede atanan kayyumlarla
yıkılan 301 kişinin
umutlarını, hayallerini,
geleceğini kazanmak için
verdiği mücadelenin
hikayesi bu satırlar.*

ler. Biz de bunun kararını onlara bıraktık ve bize sorulan soruları söyledik, onlar da not aldı. Dava açıldı, ben de belediyeyi mahkemeye verdim ve kazandım. Mahkeme bir yıl sürdü ama bir yılda ne çektiğimi size anlatamam... Umudun ekmeği derler, 300 arkadaşla başvurmadığımız kapı kalmamıştı. İlk davayı kazanmamıza rağmen hakkımızı alamayınca 300 arkadaşla tekrar mahkemeye başvurduk ve tekrar kazandık. Bizler hakkımızı aradıkça onlar bizden hakkımız olanı kaçırırcaasına girdiğimiz mülakatları başarısız sayıyordu. "İki mülakattan nasıl olur da bir kişi bile geçemez" dedikçe onlar bizimle dalga geçmesine aynı kararı veriyordu. "Artık sana kimse iş vermez, evlen bir yuva kur, ailene bakacağın kadar baktın, biraz da kardeşlerin çalışsın" diyenlerin sesleri hâlâ kafamın içinde çınlar. Çünkü onlara göre kadın evlenmek için, çocuk doğurmak ve kocasına sadık olmak için vardır. Ben bu düşüncüyü hâlâ kanımın her hücreğine kadar reddediyorum. Özgür bir kadın olarak hakkım olanı kazanıncaya kadar mücadeleye edeceğim ve bizler bu haksızlığa uğrarken susup izleyenler bizimle görülmekten korkanlar merak etmesinler, onlar kadar vicdansız asla olmayacağım çünkü ben Allah'tan korkarım. Emeğimin ve ekmeğimin peşinde hiç yılmadan koşacağım, her nefeste adalet için çalışacağım. İki davanın sonuna geldik üçüncüsüyle yeniden karşılıklarına dikileceğiz. Nerede görülmüş 300 insanı ekmeğinden etmek! O ağabeyleri görünce aynı hissiyatla içimden şunlar geçiyor, "Bu ağabeylerden ne istediniz, bizden ne istediniz?"

Kimbilir, siz de başka kadınlara emanet edersiniz...

Şenay KUMUZ

“Yazmanın tek bir gerekçesi olabilirdi, o da insanların birbirlerini anlamalarına yardım etmek”
John Steinbeck

“Derve” ile yolum, tüm dünyayı saran Covid-19 salgını döneminde, çağrılara uyarak ‘evde kal’dığı günlerde keşişti. Başta okuyup okumamakta tereddüt ettiğimi söylemem gerekir. Kitaba dair olumsuz bir fikrim olduğundan değil, tersine kitapla ilgili paylaşımları gördükçe okuma isteğim güçleniyordu. Neden; çocukluğum ve ilk gençliğime denk gelen 90’lı yıllarda, ülkede yaşanan siyasal gelişmeler ve bu gelişmelerin birçoğumuzun hafızasında bıraktığı derin yaralardı.

90’lı yıllar dendiğinde benim gibi milyonlarca insanın aklına, zorunlu göç, köy boşaltmaları, gözaltında kaybedilen insanlar ve daha birçok hak gaspı gelir. Yüz binlerce işçinin anayasal hakları gasp edilirken, aydınlar cezaevlerine kapatılırken, Kürtlerin payına ölümler, katliamlar ve geride kalanlara baş edilmesi zor acılar düşüyordu.

Ve ‘geride kalanların’ büyük kısmı kadınlardı. Bu ‘geride’ kalış, kadınların savaşmadığı anlamına gelmiyor elbette; aksine kadınlar hem savaşmış hem de savaşın başkaca ağır bedellerini de ödemek zorunda kaldı. O yüzden “Kazananların değil kadınların dilinden okuyacağız artık Kürt tarihini” cümlesini okuduğumda, kitabın, okuyanı bu ağır bedellerle bir kez daha yüzleştireceğini düşündüm. Asla unutulmaması gerektiğini bilsek de geride bırakmak istediğimiz, dayanabilmek için bazen üstünü örttüğümüz tarihi gerçekleri, bizzat yaşayanların, üstelik kadınların dilinden okumak yaraları yeniden kanatacaktı... Öyle de oldu; okudum ve yeniden kanadı.

EMANET HİKAYELER

Kitap o yılların bildiğimiz ya da hafızalarımızda kalan parçalarını, bilmediğimiz başka parçalarla tamamlıyor, bizi daha derinlere götürüyor. Kitap, taziye için gidilen bir evde, “Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?” sorusuna “evet var” sözünün ardından adeta içi hikaye dolu bir emanet kutusunun açılmasıyla, cümle cümle seriyor önümüze kadınların yaşam mücadelesini.

Bu kitapta anlatılan hikayelere çok benzer hikayeleri olan kadınlar tanıdım ben de... O kadınlar parça parça paylaşırken bizimle hikayelerini asık suratlı haber spikerleri, kararlı ve sert bir ses tonuyla, “Ele geçirilen terör örgüt üyeleri askeri güçlerimiz tarafından etkisiz hale getirildi” diyor, ekrana yana dizilmiş ölü bedenler geliyordu. Eşleri ya da çocukları dağa çıkan ka-

dınlara karakollarda tecavüz edildiği “bilgisi” kulaktan kulağa yayılıyor, bundan daha çok ama aslında yine de az konuşuluyordu ormanların nasıl yakıldığı, evlerin nasıl tarandığı, insanların nasıl yersiz yurtsuz, kimsesiz kaldığı ağıtlar eşliğinde.

İşte Derve’de, Yazar Jında Zekioglu’nun “emanet aldığı” söylediği hikayeleri okurken, bir yandan bu ağıtlar çınlıyor kulaklarımda.

Üç kuşaktan yedi kadının anlatımları, yakın tarihimizin son 40 yılına çok şey söylüyor. Şırnaklı Zeliha, Ruken, Gulê, Meryem, Delal, Roza ve Hêja’nın şahsında, mücadele veren tüm Kürt kadınlarının hikayesi aslında bu kitap. Aksu Bora’nın önsözünde, “Hakikatin eğilip büküldüğü, tanınmaz hale geldiği, yalanlarla seyreltildiği çağdayız. Tarih ne ki? Coğrafya ne ki? O zaman, işte yeniden destanlara dönüyoruz. Yeniden öğreniyoruz, değer neymiş, korku neymiş, direnç, ihanet, umut, kayıp... ölüm neymiş” dediği kitabı okudukça, ete kemiğe bürünen, bugün yaşanan, geçmişte kalmayan “destansı” hayatları görüyoruz. Yine Aksu Bora’nın ifadesiyle “İçerisiyle dışarı arasında sınıрын kanla, ölümlerle, savaşla, sürgünle çizildiği bir destan” bu.

KİM DIŞARIDA, KİM İÇERİDE?

Kürtçe “dışarı” anlamına gelen Derve, istemediği bir adamla evlendirilen Zeliha’nın anlatısı ile başlıyor. Zaman içerisinde büyük bir aşkla sevdiği adamla kendi vatani için verdiği mücadelenin ortak hikayesine dönüşüyor Zeliha’nın hayatı. Şırnak’ta yaşadığı yılları anlatırken, “Baskınlarda yakalanmasın diye, kitap, kaset, mektup ne varsa ahırda toprağın altına gömerdik” diyen Zeli-

ha’nın, sonrasında sarf ettiği, “Askerlerden kurtulunca, toprağı kazar çıkartırız kasetleri, kitapları diye umut ediyorduk galiba oysa varımızı, yoğunuzu, sevdiğimiz her şeyi, herkesi o toprağın altına gömdük” sözleri, bu acı dolu hayatın en sade özeti aslında.

Okudukça bir yandan bir insan bunca acıya nasıl katlanır diye soruyorsunuz, bir yandan da başka çare olmadığını anlıyorsunuz. Kim ister yersiz yurtsuz bırakılmayı?

İnsan, yerleşik düzene geçtikten sonra günümüze kadar oluşmuş aitlik duygusu ve bir yere ait olma duygusunun önüne hangi zulüm geçebilir ki? Sürekli “dışarıda” atılın da, içerisi senin olduğu için hep dışarı atıldığını bilirsin... Bağlarından koparılıp atılmaya çalışıldıkça o toprakta kök saldığını görür, görmek istemeyenlere göstermeye devam edersin...

Farklı kuşaklardan bu kadınların hikayelerini okurken, sadece acıları değil, toprağına kök salan, kendi yolunu açan güçlü kadınların dayanışmasını da görüyoruz. Anne-kız, yenge yeğen, kuzen bağlarıyla bağlı bu kadınların akrabalık bağlarından ziyade hayatın tüm zorluklarının birlikte yüklenildiği bir yoldaşlık hukuku kurduğunu hissediyoruz.

ÖZDEŞLİK KURULACAK KADINCA DENEYİMLER

Yazar Jında Zekioglu’nun okurlara ulaştırmak üzere aldığı emanet hikâyeler, okurlarına ulaştırılmak üzere yerlerini aldılar. Bu zorlu mücadeleyi vermek zorunda kalan insanların anlattıklarını

bir belgeseli izlercesine okuyacağınızdan kuşkunuz olmasın. Yazarın gazeteci olmasının, kitapta kadınların hikayelerini aktarırken kendi hikayesiyle kadınların hikayesi arasında özdeşlikler kuruyor olsa da bunu gazetecilik gözlemciliği aktarmasının anlatıma çok şey kattığını da göreceksiniz.

Emanet edilen hikayeler ne kadar sert ve belleğinize kazınacak cinsten olursa olsun, aynı zamanda özdeşlik kurulacak denli “kadınca” deneyimler olduğu için; esasen birbirini hiç tanımayan, hatta Kürt gerçekliğine önyarıyla yaklaşanlar için bile “anlayabilme” hevesi yaratan hikayeler.

Naçizane tavsiye kuşaktan kuşağa aktarılacak ve asla unutulmayacak bu yaşanmışlıkları bir kez de “Derve”den okuyun... Kimbilir, bu emanet hikayeleri belki siz de başka kadınların hikayelerine katarsınız...

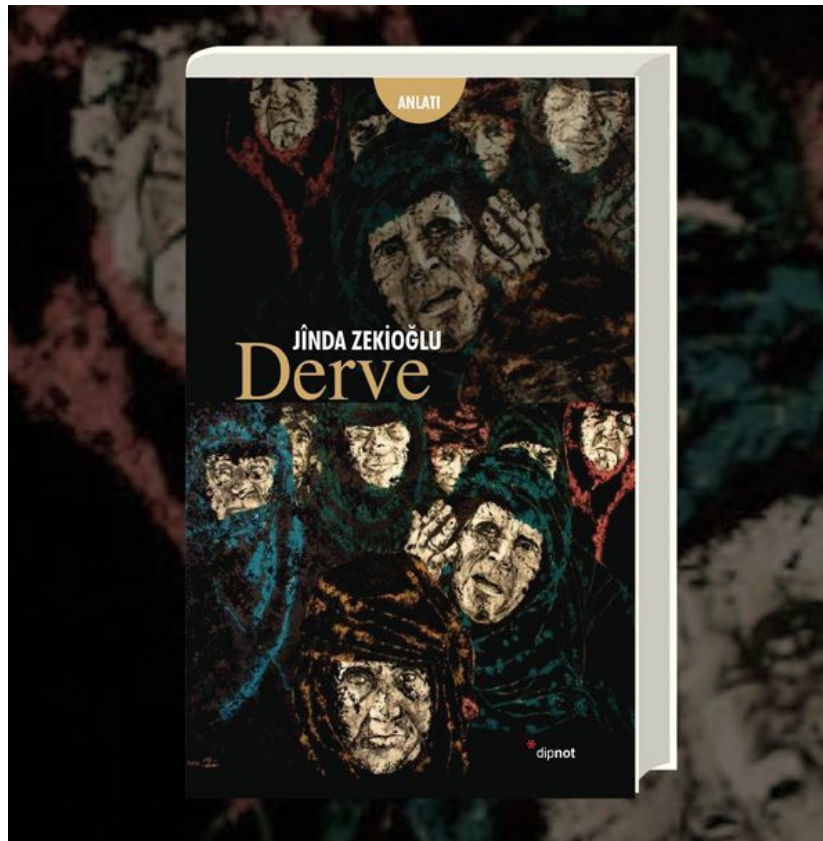
Kitabın Künyesi

Yazar: Jında Zekioglu

Türü: Anlatı

Yayınevi: Dipnot Yayınları

286 sayfa, Mart 2020

Fotoğraf: Pixabay

KORKUTAN SENDROM:

KAWASAKİ

Koronavirüs salgını ile bağlantılı olup olmadığı merak konusu olan Kawasaki Sendromu çocuklarda rastlanan bir hastalık. Nedeni tam olarak bilinmiyor.

Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ

Iltihaplanmış damarlar, ateş ve ciltte tepkime... Bu belirtiler, nadir görülen ve Kawasaki Sendromu olarak bilinen hastalığın semptomları arasında. Son dönemde daha fazla çocuğun Kawasaki Sendromunun benzeri belirtilerle hastaneye kaldırıldığı haberleri geliyor dünyadan. Bu da ister istemez "Bu hastalıkla koronavirüs bağlantılı mı?" sorularını da beraberinde getiriyor.

En son söyleyeceğimizi en başta söyleyelim; Kawasaki Sendromu enfeksiyonel ve iltihaplı seyreden birçok hastalıkta görülebilir ve belirli bir tetikleyicisi de yok. Ancak artışa geçen vakaların COVID-19 ile bağlantısının

olup olmadığını söylemek için ise çok erken, bilimsel çalışmaların sonuçları ortaya çıktıkça, bu soruya daha iyi cevaplar verilecektir.

KAWASAKİ SENDROMUNUN BELİRTİLERİ

- Yüksek ateş: 38,5 derecenin altına düşmeyen dirençli 5 günden uzun süren ateş.
- Ağız çevresine kırmızılık, minik çatlaklar, ağız içinde kırmızı çilek dil görüntüsü.
- Vücutta döküntüler: Bazen kızamığı taklit edebilen özellikle kasıklar gibi katlantı yerlerinde görülen soyulabilen deri döküntüleri olabilir.
- Lenf bezlerinde şişlik: Her enfeksiyon durumunda vücutta savaşacak hücreleri üreten lenf bezleri özellikle boyunda tek taraflı olarak şişebilir. Çok sert kıvamlı değildir ancak bastırmakla ağrıdır.
- Gözlerde kızamıklık.
- El ve ayaklarda şişlik.

Genelde bu belirtilerden 4'ü bir çocukta bulunursa tanı koymak kolaylaşır. Ancak tablo her zaman bu kadar bulgu vermeyebilir ve o zaman da atipik Kawasaki Sendromundan bahsedilir.

Biz yine de çokça gündem olan ve ebeveynlerin endişelerini artıran bu hastalığa ilişkin okuyucularımızı bilgilendirmek istedik.

VAKALARIN YÜZDE 80'İ, 5 YAŞ ALTI ÇOCUKLAR

JAPON bilim adamı Tomisu Kawasaki'nin 1967 yılında tanımladığı özellikle çocukluk yaş grubunda görülen bir hastalık türüdür. Bu hastalık özellikle damar içinde iltihaplanma ve buna bağlı damarların genişlemesi, lenf nodlarında şişme temeline dayanan bir bulgular bütünüdür. Belli bir organın hastalığı olmayan bu sendrom vücudun damarı olan her organını ve sistemini etkiler. Özellikle geniş önemli kalp damarlarını tutması sendromun önemini artırır.

Vakalarda sıklıkla gözlenen belirtiler arasında karın ağrısı, mide - bağırsak şikayetleri ve kalpte iltihaplanmaya neden olabilecek kan damarları iltihaplanması, birkaç gün devam eden ateş, şiş bezeler, cilt reaksiyonları, dilin ve dudakların şişmesi ve göz nezlesi sayılıyor.

Oldukça tehlikeli olan, ancak tedavisi bulunan bu hastalıkta kimi vakalarda organ yetmezliğine kadar gidebilen bir çoklu bölgede iltihaplanma sendromu söz konusu.

Nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte virüslerin, çevresel kimyasalların ve genetik eğilimin bu hastalığa neden olduğu tespit edilmiştir. Genellikle 2 yaş altı çocuklarda görülmekle birlikte her yaş grubunda karşılaşılar. Vakaların yüzde 80'i 5 yaş altı çocuklardır.

Erkek çocukların kız çocuklarına göre 1,5 kat daha sık yakalandığı bu hastalık erken tanı ve uygun tedavi ile yüz güldürücü sonuçlanır. Genellikle kendiliğinden düzelme eğilimindedir. Ancak bazı genetik faktörlerin de etkisiyle bazı olgular daha ağır seyredebilir. Tanı koymaya uygun bir testi yoktur. Tanı genellikle klinikle konur.

KALBE DİKKAT!

KENDİ kendini sınırlayan bir sendrom olmakla birlikte kalbe giden büyük damarları tuttuğunda ağır kalp sorunlarına neden olabilir. Bu sendromu yaşayan 4 çocuktan birinde kalıcı kalp sorunu gelişir.

Kawasaki Sendromunda şüphelenilen çocukların mutlaka bir çocuk kardiyoloğu tarafından değerlendirilmesi gerekir.

Yaşadığımız Covid Pandemisi sürecinde bazı çocuk vakalarında Kawasaki Sendromu benzeri bulgular saptanan olgular bildirildi tüm dünyadan. Ancak tüm vakalar şifa ile iyileşmiş ve şimdilik sekel sorunu

yaşamamıştır. Zor günler yaşadığımız şu süreçte tüm dünya çocuklarımızın bu virüsten korunmaları için kişisel koruyucu önlemlere dikkat edilmesi, kalabalık ortamlarda bulunmaması, bulunmaları gerektiğinde de el yıkama, öksürme-hapşırma durumlarında mendil kullanmaları ya da insanların yüzüne değil kendi kollarına öksürmeleri öğretilmelidir. Çocukluk çağı ateşli ve döküntülü hastalıkları önemsenmeli, vücutta kırmızılıkla döküntüyle gelişen hastalıklarda hekime erkenden başvurulmalıdır.

DÜDÜKLÜ TENCERENİN TARİHİ

Fotoğraflar: Flicker

‘Sevgili Denis, köy pazarından çok güzel horoz fasulye buldum, pişirirken ruhuna göndericem. Şu balkon saksısına ucuzken diktiğim soğanlar bi baş versin de...’

Filiz GÜR

Merhaba kız kardeşlerim. Gün geçmiyor ki varlığımızı armağan edebileceğimiz nice olgular, eşyalar ve kimse-lerle tanışmayalım. Aha da ben yine tanıştım misal ve varlığımızı armağan etmesek bile bir Tebareke zinciri kurulum aramızda derim. Yılın pek çok günü iş-ten apar topar gelip, kırk dakika içinde, önceden ıslamayı unutsak bile kuru fasulye pişirebiliyorsak, bunu Denis Papin adlı surat-sız bir Fransız mucide borçlu olduğumuzu öğrendim. Nerede? Sanayi Devrimi’ni anlattığım bir derste. Kendisi buhar gücünü bulup düdüklü tencereyi icat eden insan ev-ladı. Sonrasında James Watt adlı bir İskoç da bu buhar gücüne ateşli pompayı ekleyerek bildiğin endüstri devrimini başlatıyor. Sonra gelsin işçi sınıfı, gelsin sömürü...

Canımın içi Denis, fasulyeye her soğan doğradığımda ruhuna bi Fatiha okuyorum, ama muhtemelen Katolik bile değildin Londra’da yoksulluk ve yalnızlık içinde öldüğünde. Kafayı bir işe takan üretken insanların genelini yoksulluk içinde ölmesi için kararname filan mı var acaba?

Yaklaşık 300 yıl önce 1679 yılında Denis Papin, ağır bir demir tencere kullanarak bir deney yapmış, ne kaydattığını bilmiyorum,

bence uzun pişme isteyen bir et ya da baklagildir. Tencerenin üzerine bir kapak koyup yüksek ısıda kaynatmış. Kapağını sıkı sıkıya kapatmış, buharın basıncıyla kapağın fırlamasını önlemek için de üstüne bir ağırlık oturtmuş. Lakin kapağın üstüne konulan ağırlık, tencere patlama noktasına geldiğinde fırlayıp buharı havaya bırakacak kadarmış. Sonuç olarak yemekler normal tencerelere göre çok daha hızlı pişmiş. İşte bu tencere “Papin’in tenceresi” olarak adlandırılmış. Sonrasında buharın yoğunluğu konusunda bizi uyarın emniyet subabı eklenmiş. Önceleri dökme demirden yapılan düdüklü tencereleri, sonraları toprak, bakır, alüminyum, emaye ve camdan olanları izlemiş. Paramız nispetinde alıyoruz. Bazı tencereler beşbir- yerde hükmünde.

Fasulyeye soğan doğramak demişken, ah Denis, son zamanlarda soğan doğramak bir çeşit ibadet sayılıyor buralarda. Düdüklü tenceremiz olsa da soğan alamayacak zamanlardan geçiyoruz bebeğim. Bir zamanlar Anadolu’da Hititler, kutsal bir sebze saymışlar soğanı. Sanırım bir baş soğan kavurup ekme banmalı ayinler yapmamız yakındır.

Çocukken okuduğum Ökkeş serilerinde Ökkeş, ekmeğinin arasına haşlanmış yumurta ve soğanı kıstırır yerdı fakirlikten. Zenginlik göstergelerimizle oynuyorlar Denis. Sizin oradan bir Asur uzmanı var, Jean Bat-

turo, sen tanımazsın, soğansız yemek tarifi yok diyor Assur ülkesinde. Milattan önce öyle bir soğan aşkı. Atalarımın genlerindeki bu soğan aşkı yüzünden yoksunluk krizleri yaşamaktan korkuyorum inan. Geçen gün benim oğlan fasulyenin yanında yemek için istedi de gözyaşlarımı gizleyerek bir baş soğanı kesmek zorunda kaldım. Kalan yarısını sarıp buzdolabına kaldırdım. Hindistan’da da benim gibi soğansever fakirler olmalı, çünkü geçen gün okudum da pazarda soğanın az biraz pahalılaşması isyan nedeni oluyormuş. Valla bak. Millet sokaklara dökülüyormuş. Ben de komşularım Fatma Teyze’ye ve Mevla’ya haber verip birer pankart filan mı bastırsam diye düşünmeye başladım. Yaa, çocuklar aç kalmasa iş yavaşlatma hat-ta durdurma kararı alınabilir mutfaklarda. Ama biz burada aç bilaç otururken sarayda soğan yahnisi pişer diye vazgeçiyorum. Ah Denis, siz fğansızlağ ne değsiniiiz, soğansız yemek, aşksız evlilik gibidir. Ay, demez misiniz? O zaman ben uydurdum. Uydururum ne var ayol. Birileri yemeğin salçalısı, kadının kalçalısı diyor, herkes kullanıyor. Soğan yemeyen kızlar aforizma üretiyormuş, kullansınlar bi zahmet. Son olarak sevgili Denis, köy pazarından çok güzel horoz fasulye buldum, pişirirken ruhuna göndericem. Şu balkon saksısına ucuzken diktiğim soğanlar bi baş versin de...